

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 64.122/1
van 12 oktober 2018

avis 64.122/1
du 12 octobre 2018

over

sur

een voorontwerp van
ordonnantie 'betreffende de
Brusselse
verzekeringsinstellingen'

un avant-projet d'ordonnance
'relative aux organismes
assureurs bruxellois'

Op 30 juli 2018 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Ministers, Leden van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, bevoegd voor het Gezondheidsbeleid, verzocht binnen een termijn van dertig dagen, van rechtswege verlengd tot 13 september 2018,^(*) een advies te verstrekken over een voorontwerp van ordonnantie ‘betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 2 oktober 2018. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Chantal BAMPs, staatsraden, Michel TISON en Johan PUT, assessoren, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Brecht STEEN, eerste auditeur-afdelingshoofd.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 12 oktober 2018.

*

Le 30 juillet 2018, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par les Ministres, Membres du Collège réuni de la Commission communautaire commune, compétents pour la politique de la Santé, à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, prorogé de plein droit jusqu'au 13 septembre 2018^(**), sur un avant-projet d'ordonnance ‘relative aux organismes assureurs bruxellois’.

L'avant-projet a été examiné par la première chambre le 2 octobre 2018. La chambre était composée de Marnix VAN DAMME, président de chambre, Wilfried VAN VAERENBERGH et Chantal BAMPs, conseillers d'État, Michel TISON et Johan PUT, assesseurs, et Greet VERBERCKMOES, greffier.

Le rapport a été présenté par Brecht STEEN, premier auditeur chef de section.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Marnix VAN DAMME, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 12 octobre 2018.

*

^(*) Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, *in fine*, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat deze termijn van rechtswege wordt verlengd met vijftien dagen wanneer hij begint te lopen tussen 15 juli en 31 juli of wanneer hij verstrijkt tussen 15 juli en 15 augustus.

^(**) Ce délai résulte de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, *in fine*, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, qui précise que ce délai est prolongé de plein droit de quinze jours lorsqu'il prend cours du 15 juillet au 31 juillet ou lorsqu'il expire entre le 15 juillet et le 15 août.

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond,¹ alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN ORDONNANTIE

2.1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van ordonnantie strekt ertoe het beheer en het betaalcircuit van een aantal individuele zorgverstrekkingen in het kader van het gezondheidsbeleid en de tegemoetkomingen in het mindervalidenbeleid te regelen waarvoor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) sinds de Zesde Staatshervorming bevoegd is geworden. Alhoewel de GGC de financiering ervan reeds ten laste neemt, voeren het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) en de FOD Volksgezondheid tot 31 december 2018 het administratief beheer van de aldus overgedragen bevoegdheden uit voor rekening en in opdracht van de onderscheiden deelentiteiten. Het gaat daarbij meer bepaald over de individuele zorgverstrekkingen in de geestelijke gezondheidszorg, in de oudereninstellingen, in het kader van de *long term care* revalidatie, in de palliatieve zorg, in de preventieve gezondheidszorg, in de mobiliteitshulpmiddelen en in het bejaardenbeleid (artikel 3, § 1, eerste lid, 1° tot 7°, van het voorontwerp), alsook over de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (artikel 3, § 1, eerste lid, 6°, van het voorontwerp).

De tegemoetkoming voor de betrokken zorgverstrekkingen wordt losgekoppeld van de federale ziekteverzekering en de federale overheid. Het voorontwerp regelt de wijze waarop de GGC voortaan voor de vergoeding van de genoemde verstrekkingen en de uitbetaling van de tegemoetkomingen zal instaan waarbij de wijze waarop de vergoeding en de uitbetaling worden geregeld grote gelijkenissen vertoont met de bestaande federale regeling. Iriscare kan worden geacht de plaats in te nemen van het RIZIV terwijl de Brusselse regionale maatschappijen van onderlinge bijstand (R-MOB) en de Brusselse hulpkas kunnen worden geacht in de plaats te komen van respectievelijk de ziekenfondsen en de Federale hulpkas.

2.2. Hoofdstuk 1 van het voorontwerp bevat algemene bepalingen en een aantal definities (artikel 2).

In hoofdstuk 2 wordt het toepassingsgebied van het voorontwerp geregeld op zowel materieel vlak, zijnde de betrokken verstrekkingen en tegemoetkomingen (artikel 3, § 1), als op het personele vlak ten aanzien van zowel de instellingen als de verzekerden (artikel 3, § 2). Als “Brusselse verzekerde” wordt beschouwd elke persoon die zijn woonplaats heeft in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en voor wie het sociaalezekerheidsstelsel van België van toepassing is op grond van de normatieve teksten die worden opgesomd in artikel 2, 6°, van het voorontwerp. Als “Brusselse verzekeringsinstelling” worden beschouwd de Brusselse regionale maatschappijen van onderlinge bijstand (R-MOB) die actief zijn in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en erkend zijn alsook de Brusselse hulpkas (artikel 2, 7°).

¹ Aangezien het om een voorontwerp van ordonnantie gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

Hoofdstuk 3 heeft betrekking op de organisatie en de erkenning van de Brusselse verzekeringsinstellingen. Er wordt bepaald onder welke voorwaarden de R-MOB's kunnen worden erkend (artikel 5), waarbij slechts één R-MOB per landsbond van ziekenfondsen kan worden erkend (artikel 4). Tevens wordt bepaald op welke wijze de erkenningsaanvraag moet worden ingediend, hoe de erkenningsprocedure verloopt (artikel 6) en welke eisen aan de R-MOB's op het vlak van het beheer worden gesteld (artikelen 7 en 8). Artikel 9 van het voorontwerp regelt de oprichting van de Brusselse hulpkas die fungeert als residuaire instelling, enerzijds, en die, anderzijds, de Brusselse leden van de Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering en van de Kas der geneeskundige verzorging van HR Rail groepeert.

Hoofdstuk 4 regelt de opdrachten van de Brusselse verzekeringsinstellingen (artikel 10) en hun verplichtingen op het vlak van het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens (artikelen 11 tot 13) en reclame (artikel 14). In dit hoofdstuk wordt ook bepaald hoe de tegemoetkomingen kunnen worden gecumuleerd (artikelen 15 tot 17, § 1), hoe de tegemoetkomingen worden teruggevorderd (artikel 18) en hoe de uitbetaling en de terugbetaling verjaren (artikel 19). Ook wordt aan de Brusselse verzekeringsinstellingen een subrogatierecht toegekend (artikel 17, § 2).

Hoofdstuk 5 behelst financiële bepalingen betreffende de wijze waarop de R-MOB's worden gesubsidieerd (artikelen 20 en 21) en verplicht hen om een thesauriefonds (artikel 22) en een fonds tot dekking van de administratiekosten (artikel 23) op te richten.

Hoofdstuk 6 heeft betrekking op de controle op de R-MOB's. De financiële en statutaire controle wordt uitgeoefend door de federale Controledienst voor de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen (artikel 24, tweede lid) en de kwaliteitscontrole door Iriscare (artikel 24, derde lid).

In hoofdstuk 7 wordt geregeld op welke wijze de R-MOB's worden geëvalueerd (artikel 26, § 1) en worden de mogelijke administratieve sancties bij een negatieve evaluatie omschreven (artikel 26, §§ 2 en 3).

Hoofdstuk 8, ten slotte, bevat een aantal overgangsmaatregelen, een slotbepaling en een inwerkingtredingsbepaling. De overgangsmaatregelen hebben betrekking op de automatische erkenning van R-MOB's voor 2019 (artikel 27), op het uitvoeren van de opdrachten door de controlegeneesheren (artikel 29) en op de mogelijkheid dat de Hulpkas voor ziekte en invaliditeitsverzekering tijdelijk de taken van de Brusselse hulpkas uitoefent (artikel 28).

VORMVEREISTEN

3.1. De artikelen 11 tot 13 van het voorontwerp hebben betrekking op het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens.

Artikel 36, lid 4, van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)', gelezen in

samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 van die verordening, voorziet in een verplichting om de toezichthoudende autoriteit, in dit geval de Gegevensbeschermingsautoriteit bedoeld in de wet van 3 december 2017 ‘tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit’, te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel, of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met verwerking.

De gemachtigde verklaarde dat het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit werd gevraagd op 12 september 2018. Uit de ontvangstmelding van de Gegevensbeschermingsautoriteit blijkt dat deze hierover slechts samen komt op 7 november 2018.

3.2. Artikel 4, § 3, van de ordonnantie van 23 december 2016 ‘houdende integratie van de handicapdimensie in de beleidslijnen van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie’ luidt als volgt:

“Elk Collegelid evalueert elk ontwerp van wetgevende of regelgevende akten vanuit het oogpunt van handstreaming, in overleg met de coördinator van de Administratie waarop het ontwerp van akte betrekking heeft. Als een dergelijk ontwerp een weerslag heeft op de situatie van personen met een handicap, dan geeft het Collegelid dat aan in een nota aan het College en stelt correctiemaatregelen voor indien nodig, waarbij hun volwaardige en effectieve deelname aan de maatschappij mogelijk wordt.”

Hoewel het voorontwerp onmiskenbaar bepalingen bevat die een weerslag hebben op de situatie van personen met een handicap bevat het voorliggende dossier geen dergelijke evaluatie.

In dit verband verklaarde de gemachtigde dat de *handstreaming-evaluatie* zal plaatsvinden vooraleer de tekst van het voorontwerp in tweede lezing wordt voorgelegd aan het Verenigd College.

4. Indien het voorontwerp nog zou worden aangepast als gevolg van het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit of van de handstreaming, zal de tekst van het voorontwerp van ordonnantie, wat die aanpassingen betreft, opnieuw om advies aan de Raad van State moeten worden voorgelegd. Wat dat betreft, dient erop te worden gewezen dat het aanbeveling verdient een voorontwerp slechts aan de Raad van State om advies voor te leggen nadat het alle achtereenvolgende stadia van de administratieve voorbereiding heeft doorgemaakt. Aldus wordt vermeden dat de Raad van State opnieuw om advies dient te worden gevraagd ten gevolge van eventuele wijzigingen aan de reeds aan de Raad voorgelegde tekst als gevolg van naderhand vervulde vormvereisten.

ALGEMENE OPMERKINGEN

5. Het bepaalde in artikel 3 van het voorontwerp en de commentaar die in de memorie van toelichting bij het materieel toepassingsgebied wordt gegeven, doen ervan blijken dat de stellers van het voorontwerp ervan uitgaan dat de aangelegenheden inzake

gezondheidsbeleid en mindervalidenbeleid die in het voorontwerp worden geregeld, ter gelegenheid van de Zesde Staatshervorming aan de gemeenschappen werden overgedragen. In beginsel kan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inderdaad bevoegd worden geacht om de ontworpen regeling aan te nemen. Wel dienen bijkomend de hierna volgende opmerkingen te worden geformuleerd.

6.1. In artikel 5, eerste lid, 8°, van het voorontwerp wordt bepaald dat de R-MOB's op het moment van de erkenning en tijdens de hele periode van de erkenning onder meer moeten "voldoen aan de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde". In de commentaar die bij die bepaling wordt gegeven in de memorie van toelichting, wordt verduidelijkt dat de R-MOB's de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde moeten naleven "ook bij de toekenning van de rechten in de overgedragen bevoegdheden, en dit in afwachting van een toekomstige, specifieke Brusselse regeling". Bevoegdheidsrechtelijk kan dergelijke overgangsregeling in beginsel aanvaardbaar worden geacht mits de verwijzing naar het betrokken handvest niet tevens de toepassing impliceert van wijzigingen die de federale overheid in de toekomst gebeurlijk nog zal aanbrengen in het Handvest.²

6.2. In het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad zijn het gezondheidsbeleid en het mindervalidenbeleid in de zin van artikel 5, § 1, I en 5, § 1, II, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' aangelegenheden die door verschillende wetgevers worden geregeld. In dit verband kan worden verwezen naar hetgeen de Raad van State, afdeling Wetgeving, heeft opgemerkt bij het voorstel dat heeft geleid tot de bijzondere wet van 6 januari 2014 'met betrekking tot de Zesde Staatshervorming'.³ Samengevat komt het er op neer dat in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad in de betrokken aangelegenheden de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is ten aanzien van de er gevestigde instellingen die wegens hun organisatie moeten worden beschouwd uitsluitend tot die Gemeenschap te behoren,⁴ en dat de Franse Gemeenschap of de Franse Gemeenschapscommissie, naargelang het geval, bevoegd zijn ten aanzien van de er gevestigde instellingen die wegens hun organisatie moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Franse Gemeenschap; de GGC is, wat haar betreft, bevoegd om de aspecten van die aangelegenheden te regelen die ontsnappen aan de bevoegdheid van de drie voormelde decreetgevers. Dat houdt in dat de GGC bevoegd is ten aanzien van personen en ten aanzien van zogenaamde bicommunautaire instellingen.

Voor zover de ontworpen regeling betrekking heeft op de R-MOB's is er op dit punt geen probleem, aangezien uit artikel 5, eerste lid, 10°, van het voorontwerp blijkt dat hun bicommunautair karakter een erkenningsvoorwaarde is. Wat de Brusselse hulpkas betreft, zal erover moeten worden gewaakt dat de instelling die wordt opgericht of onder toezicht wordt geplaatst, op basis van haar organisatie als zijnde van bicommunautaire aard kan worden beschouwd.

6.3. In diverse bepalingen van het voorontwerp wordt de federale Controledienst voor de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen met een aantal opdrachten belast zoals

² Zie i.v.m. deze problematiek ook de algemene opmerking onder randnummer 9.

³ Adv.RvS 53.932/AV van 27 augustus 2013, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/3, 12-17.

⁴ Met inbegrip van de personen die zich vrijwillig tot deze instellingen wendden.

onder meer de erkenning van de R-MOB's (artikel 5, eerste lid, 2°), de goedkeuring van de lijst van bestuurders (artikel 6, eerste lid), de goedkeuring van een statutenwijziging (artikel 7, eerste lid), de uitoefening van de financiële en statutaire controle (artikel 24), en de voordracht van ambtenaren en het ontvangen van informatie (artikel 25). Bij wege van overgangsbepaling (artikel 28) wordt bepaald dat in afwachting van het functioneren van de Brusselse hulpkas de federale Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering de opdrachten van de Brusselse hulpkas uitoefent.

Aldus worden twee federale instellingen betrokken bij de uitvoering van het beleid van de GGC. Het beginsel van de wederzijdse autonomie van de verschillende entiteiten van het Rijk houdt nochtans in dat een entiteit, ongeacht of het om een federale of een deelelentieit gaat, een andere entiteit niet mag verplichten om te worden betrokken bij de toepassing of de uitvoering van een regelgeving die eerstgenoemde entiteit eenzijdig uitgevaardigd heeft.

In artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp wordt bepaald dat de GGC een samenwerkingsakkoord sluit met de federale Staat om de “modaliteiten” (lees: nadere regels) vast te leggen van de controleopdracht van de Controledienst; in artikel 28, tweede lid, van het voorontwerp wordt vermeld dat de GGC eveneens een samenwerkingsakkoord sluit met de federale Staat om de “modaliteiten” en de financiering vast te leggen van de opdracht van de Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.⁵

Dergelijke verwijzingen naar in het vooruitzicht gestelde samenwerkingsakkoorden in een normatieve tekst worden in principe het best weggelaten. Het komt de ordonnantiegever immers niet toe vooruit te lopen op het eventuele sluiten van een samenwerkingsakkoord. Wel kan ervan melding worden gemaakt in de memorie van toelichting bij de aan te nemen ordonnantie. Afgezien van deze vaststelling roept het gebruik van het procedé van samenwerkingsakkoorden *in casu* een meer fundamentele vraag op.

Samenwerkingsakkoorden zijn weliswaar bedoeld als een aanvulling op het beginsel van de exclusieve bevoegdheden van de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten, maar vallen geenszins als een afwijking van dat beginsel te beschouwen.⁶ Zoals artikel 92bis van de reeds genoemde bijzondere wet van 8 augustus 1980 door het Grondwettelijk Hof wordt uitgelegd, houdt die bepaling in dat elke overheid slechts een samenwerkingsakkoord kan sluiten als zij *eigen bevoegdheden* aanwendt.⁷ Bovendien kan het sluiten van een

⁵ Zie ook, in verband met het vereiste van het sluiten van een samenwerkingsakkoord, adv.RvS 63.551/4 van 18 juni 2018 over een voorontwerp van decreet van het Waalse Gewest ‘portant modification du Code wallon de l’Action sociale et de la Santé en vue de la reconnaissance des organismes assureurs’.

⁶ GwH 3 maart 1994, nr. 17/94, B.5.2, met een verwijzing naar de memorie van toelichting bij het ontwerp dat geleid heeft tot de wet van 8 augustus 1988 ‘tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen’ (Parl.St. Kamer B.Z. 1988, nr. 516/1, p. 30), en de uiteenzetting van de Minister van Institutionele Hervormingen (F) voor de Senaatscommissie (Parl.St. Senaat B.Z. 1988, nr. 405/2, p. 7).

⁷ Zie o.m. adv.RvS 51.972/VR van 23 september 2012, over een voorontwerp van wet ‘houdende de instemming met het samenwerkingsakkoord van 20 juni 2012 tussen de Federale Staat en het Vlaamse Gewest betreffende de beoordeling van de technische dossiers, het uitvoeren van smalbandmetingen en het opstellen en het actualiseren van een kadaster van vast opgestelde zendantennes inzake de normering van vast en tijdelijk opgestelde zendantennes voor elektromagnetische golven tussen 10 MHz en 10 GHz’.

samenwerkingsakkoord er niet toe leiden dat een overheid afstand doet van haar eigen bevoegdheid.⁸

Doordat in de ontworpen regeling een federale instelling, zoals de Controledienst, belast wordt met controletaken met betrekking tot bevoegdheden welke niet op het eerste gezicht de hare zijn, maar die integendeel aan de GGC toekomen, is niet duidelijk welke eigen bevoegdheden van de federale overheid dan wél bij het geplande samenwerkingsakkoord zullen worden betrokken.

De gemachtigde verstrekke in dat verband de volgende verduidelijking:

“Net zoals de Vlaamse zorgkassen, zullen de Brusselse R-MOB's maatschappijen van onderlinge bijstand zijn conform de bepalingen van het artikel 43bis van de wet van 6 augustus 1990, met als enige doelstelling om, in het kader van artikel 3, eerste lid, b) en c) van de wet van 6 augustus 1990, en in uitvoering van de ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen, in te staan voor de sociale bescherming overeenkomstig de bepalingen van de ordonnantie en haar uitvoeringsbesluiten.

De federale Controledienst voor de ziekenfondsen oefent, overeenkomstig de bepalingen van de Wet van 1990, een statutaire en financiële controle uit over de MOB's (en dus ook over de Brusselse regionale MOB's, zie definitie van het ontworpen artikel 2, 5°). Het ontworpen artikel 5, eerste lid, 2°, bevestigt deze controletaak van de CDZ, in het kader van de erkenningsvoorwaarden van de R-MOB's. Met andere woorden, het Verenigd College zal enkel Brusselse R-MOB's erkennen die reeds voorafgaand door de CDZ, in het kader van de Wet van 1990, erkend zijn als MOB's.

Daarnaast kent het voorontwerp een aantal taken toe aan de CDZ in het kader van de controle op de naleving van de bepalingen van de ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen door de Brusselse R-MOB's.

In het samenwerkingsakkoord dat zal worden afgesloten tussen de GGC en de federale Staat met betrekking tot de controletaken van de CDZ, brengt de federale overheid haar bevoegdheid in om het statuut van de ziekenfondsen, de samenwerkingsverbanden van deze ziekenfondsen (zoals de maatschappijen van onderlinge bijstand), en de controle hierop, te regelen.

Met het oog op de coherentie en efficiëntie wordt ervoor geopteerd om de volledige statutaire en financiële controle op de Brusselse R-MOB's, dus zowel deze in toepassing van de Wet van 1990, als deze in toepassing van de ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen, toe te kennen aan één en dezelfde instantie, namelijk de CDZ.”

Omgekeerd rijst de vraag of door aan een federale instelling, zoals de Controledienst die enkel bevoegd is voor het statuut en het beheer van de R-MOB's, de controle op het betaalcircuit van zorgverstrekkingen toe te vertrouwen, de GGC geen afstand doet van haar eigen bevoegdheid ten voordele van de federale overheid.

⁸ Zie, wat het vereiste betreft inzake het aanwenden van eigen bevoegdheden en het verbod van afstand van eigen bevoegdheden, o.m. Y. PEETERS, *De plaats van samenwerkingsakkoorden in het constitutioneel kader*, Brugge, 2016, resp. 55-62 en 129-165.

Gelijkaardige bedenkingen kunnen worden gemaakt bij de overgangsbepaling van artikel 28 van het voorontwerp en de erin geregelde taak van de federale Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.⁹

Uit wat voorafgaat volgt dat de stellers van het voorontwerp er goed aan doen om, door middel van bijvoorbeeld het opnemen van enige bijkomende uitleg in de memorie van toelichting, te expliciteren waarom zij van oordeel zijn dat, met het oog op het realiseren van de door hen geconcipeerde regeling, op een voldoende onbetwistbare wijze gebruik kan worden gemaakt van het procédé van de samenwerkingsakkoorden die zij beogen.

6.4. In artikel 11, § 3, van het voorontwerp wordt bepaald dat de Brusselse verzekeringsinstellingen “deel uit[maken] van de Kruispuntbank van de sociale zekerheid als instellingen van sociale zekerheid (...)”. Het is evenwel de federale overheid die in beginsel bevoegd is om te bepalen wie als instelling van sociale zekerheid deel uitmaakt van de Kruispuntbank.

Ondervraagd over de aan artikel 11, § 3, van het voorontwerp, ten grondslag liggende bedoeling en de bevoegdheidsgrondslag ervan, deelde de gemachtigde mee wat volgt:

“Het ontworpen artikel bepaalt dat de Brusselse verzekeringsinstellingen beschouwd worden als instellingen van sociale zekerheid in de zin van artikel 2, eerste lid, 2° van de Kruispuntbankwet. Aangezien de aangenomen regeling noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van de GGC (zonder toegang tot de Kruispuntbankregisters kunnen de Brusselse verzekeringsinstellingen hun opdracht niet uitvoeren, en kan de GGC dus zijn bevoegdheid niet uitoefenen), dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag van de in het geding zijnde bepalingen op de aangelegenheid slechts marginaal is, is de GGC bevoegd om deze bepaling aan te nemen, conform artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

In ondergeschikte orde, indien de Raad van State de toepassing van de impliciete bevoegdheden in deze niet aanvaardt, heeft de bepaling tot doelstelling om de Brusselse verzekeringsinstellingen te belasten met het bekomen van een machtiging om toegang te krijgen tot de Kruispuntbankregisters.

In zijn beraadslaging nr. 12/13 van 6 maart 2012 heeft de Afdeling sociale zekerheid van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid en van de Gezondheid van de Gegevensbeschermingsautoriteit geoordeeld dat het gerechtvaardigd en aangewezen lijkt dat zorgkassen met toegang tot het Rijksregister van de natuurlijke personen ook gemachtigd worden om toegang te krijgen tot de Kruispuntbankregisters, die complementair en subsidiair zijn ten opzichte van het Rijksregister van de natuurlijke

⁹ De federale overheid is weliswaar bevoegd om de werking en de opdrachten van de Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering te regelen in het kader van de federale bevoegdheden, in het bijzonder de bevoegdheid inzake ziekte- en invaliditeitsuitkering of sociale zekerheid, maar dergelijke bevoegdheden zijn in het voorontwerp niet direct aan de orde, precies omdat noch ziekenfondsen erbij betrokken zijn, noch de ontworpen regeling (federale) socialezekerheidsuitkeringen betreft. Dat de federale hulpkas tijdelijk de opdrachten van de Brusselse hulpkas zou uitoefenen lijkt evenmin te kunnen steunen op het door de gemachtigde aangehaalde artikel 94, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, nu deze bepaling de federale instellingen slechts toelaat hun opdrachten verder uit te oefenen “zolang hun Parlementen en hun Regeringen die regels niet hebben gewijzigd of opgeheven”. Het voorliggende voorontwerp wijzigt precies de betrokken regels, meer nog: het betreft een inhoudelijk nieuwe regeling.

personen, voor zover en voor zolang zij voldoen aan de gestelde voorwaarden om toegang te krijgen tot het Rijksregister van de natuurlijke personen.”

Uit het aangehaalde antwoord van de gemachtigde valt af te leiden dat de eigenlijke bedoeling die aan artikel 11, § 3, van het voorontwerp ten grondslag ligt, erin bestaat tot uitdrukking te brengen dat de Brusselse verzekeringsinstellingen zullen moeten worden gemachtigd om toegang te krijgen tot de Kruispuntbankregisters en dat daartoe het nodige dient te worden gedaan. Die bedoeling zou met zoveel woorden in de tekst van het voorontwerp moeten worden vermeld (niet: “... maken deel uit van ...”).

6.5. In artikel 13 van het voorontwerp wordt de uitwisseling van gegevens geregeld tussen de Brusselse verzekeringsinstellingen en een aantal federale (sociale zekerheids)instellingen of instanties waarvoor de federale overheid bevoegd is. Aldus wordt aan die federale instellingen een samenwerkingsplicht opgelegd, wat eveneens op gespannen voet staat met de wederzijdse autonomie van de GGC en de federale overheid. Artikel 13 bepaalt daarenboven dat daarover een “overeenkomst” (convention) moet worden gesloten. De gemachtigde verduidelijkt in dat verband:

“Aangezien het om een administratief protocol gaat tussen administraties, ondertekend door de respectievelijke leidende ambtenaren, die overeenkomsten met andere administraties sluiten binnen hun opdrachten, met het oog op efficiëntie, samenwerking, en schaalvoordelen, zonder impact op de burger, achten we een samenwerkingsakkoord niet noodzakelijk.”

In het licht van de bevoegdheidsverdeling dient een dergelijke overeenkomst, in het bijzonder gelet op het feit dat de wederzijdse uitwisseling van gegevens onmiskenbaar op persoonsgegevens betrekking zal hebben, een samenwerkingsakkoord te zijn in de zin van artikel 92*bis*, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.¹⁰

6.6. Sommige bepalingen van het voorontwerp raken aan aangelegenheden waarvoor de federale overheid bevoegd is, hetzij op grond van een aan haar uitdrukkelijk toegewezen bevoegdheid, hetzij op grond van een residuaire bevoegdheid.

6.6.1. Artikel 5, eerste lid, 10°, van het voorontwerp bepaalt dat de R-MOB's geen afbreuk mogen doen aan een aantal taalbepalingen en dat ze ten aanzien van de Brusselse verzekerden hun opdrachten mogen vervullen “in het Frans of in het Nederlands, al naargelang de keuze van de taal van de betrokken persoon”. De gemachtigde verstrekt in dat verband de volgende verduidelijking:

“Het ontworpen artikel 5, eerste lid, 10°, bepaalt aan welke federale bepalingen inzake taalgebruik de Brusselse R-MOB's moeten voldoen. De bepaling verwijst naar de geldende federale wetbepalingen, maar wijzigt ze niet. Het is evenwel belangrijk de bepalingen uitdrukkelijk op te nemen in de erkenningscriteria, zodat er ook adequaat kan opgetreden worden ingeval van een eventuele niet-naleving.”

¹⁰ Zie bijv. adv.RvS 57.545/1 van 17 juni 2015 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 26 juni 2015 ‘houdende wijziging van het koninklijk besluit van 9 juni 1999 houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, naar aanleiding van het aflopen van de overgangperiode voor onderdanen van de Republiek Kroatië’, opmerking 6.

Het komt niet aan de ordonnantiegever toe om te bepalen in welke taal de R-MOB's zich tot de Brusselse verzekerden dienen te wenden. Het aannemen van dergelijke bepalingen, zelfs indien deze neerkomen op een hernemen van wat reeds uit de federale wetgeving voortvloeit, komt uitsluitend aan de federale wetgever toe. Dat die voorwaarde enkel als erkenningsvoorwaarde wordt opgelegd, doet aan deze vaststelling geen afbreuk. De zinsnede “in het Frans of het Nederlands, al naargelang de keuze van de taal van de betrokken persoon”, in artikel 5, eerste lid, 10°, van het voorontwerp, is niet enkel overbodig maar komt tevens neer op een herhaling van een bepaling die tot de bevoegdheid van de federale wetgever en niet tot die van de ordonnantiegever behoort. De betrokken zinsnede dient derhalve uit de tekst van het voorontwerp te worden weggelaten. Gebeurlijk kan in de memorie van toelichting ter wille van de duidelijkheid aan de betrokken taalregeling worden herinnerd.

6.6.2. Het bepaalde in artikel 11, § 2, derde en vierde lid, van het voorontwerp heeft betrekking op de bewijswaarde van gegevens verkregen bij het Rijksregister van de natuurlijke personen. In artikel 4, derde lid, van de wet van 8 augustus 1983 ‘tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen’ wordt evenwel reeds de bewijswaarde geregeld van de gegevens die het Rijksregister opneemt.¹¹

De bevoegdheid om de bewijswaarde van gegevens te regelen, kan in het algemeen worden beschouwd als een aangelegenheid die behoort tot de residuaire bevoegdheid van de federale overheid. De gemeenschappen en de gewesten kunnen op dit vlak specifieke regels uitvaardigen wanneer die regels kunnen worden beschouwd als eigen aan een aangelegenheid die aan de gemeenschappen of de gewesten is toegewezen, wat een nauwe band met die aangelegenheid veronderstelt. De gemeenschaps- en gewestwetgevers kunnen immers van mening zijn dat het aannemen van zulke specifieke regels nodig is om het door hen gewenste beleid in die aangelegenheid op een doeltreffende wijze te voeren. In voorkomend geval kunnen zij afwijken van het (federale) gemeenrecht. Vereist is dan wel dat zij het evenredigheidsbeginsel in acht nemen, hetgeen betekent dat zij geen zo verregaande maatregelen mogen nemen dat het voor de federale overheid onmogelijk of overdreven moeilijk wordt om haar beleid inzake de bewijswaarde van gegevens doelmatig te voeren.

Het verdient aanbeveling om in de memorie van toelichting aan te geven waarom het nodig is om specifieke bepalingen inzake de bewijswaarde aan te nemen.

6.6.3. In artikel 17, § 2, vijfde lid, van het voorontwerp wordt, in het kader van de regeling inzake de indeplaatsstelling door de Brusselse verzekeringsinstelling in het geval deze laatste tegemoetkomingen toekent, bepaald dat de Brusselse verzekeringsinstelling een eigen recht van terugvordering van de verleende tegemoetkomingen heeft “tegenover het Gemeenschappelijk waarborgfonds bedoeld in artikel 49 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen”. Afgezien van de vaststelling dat de aangehaalde verwijzing naar de wet van 9 juli 1975 achterhaald is,¹² houdt deze in dat aldus een verplichting wordt opgelegd aan een door de federale overheid opgericht orgaan, in het kader van het

¹¹ In artikel 4, derde lid, van de wet van 8 augustus 1983 wordt onder meer bepaald: “De gegevens die het Rijksregister opneemt en bewaart krachtens artikel 3, eerste en tweede lid, gelden tot bewijs van het tegendeel.”

¹² De betrokken wet van 9 juli 1975 werd opgeheven bij artikel 757 van de wet van 13 maart 2016 ‘op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen’.

verzekeringsrecht, en dat op die wijze een aangelegenheid wordt geregeld die behoort tot de residuaire bevoegdheid van de federale overheid.

Opdat dergelijke bepaling zou kunnen worden ingeschreven in een voorontwerp van ordonnantie, zou moeten zijn voldaan aan de voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’. Die voorwaarden houden in dat een dergelijke regeling noodzakelijk kan worden geacht voor de uitoefening van de bevoegdheden van de gemeenschap of het gewest, dat de aangelegenheid waarvoor de federale overheid bevoegd is, zich tot een gedifferentieerde regeling leent, en dat de weerslag van de betrokken bepalingen op die aangelegenheid slechts marginaal is.¹³ Een verantwoording in die zin wordt het best opgenomen in de memorie van toelichting.

6.6.4. Artikel 32 van het voorontwerp brengt wijzigingen aan in een bepaling van het Gerechtelijk Wetboek die de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank regelt. Met de ontworpen wijziging wordt beoogd de arbeidsrechtbank bevoegd te maken voor de geschillen betreffende de verplichtingen die voortvloeien uit het voorontwerp. Daarnaast strekt artikel 31 van het voorontwerp tot het wijzigen van artikel 1410, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek, zodat de bedragen uitgekeerd in het kader van de ontworpen regeling niet vatbaar zijn voor beslag en overdracht.

Het bepalen van de bevoegdheid van de rechtscollèges en het regelen van de rechtspleging ervoor behoort in beginsel tot de bevoegdheid van de federale wetgever.¹⁴ De gemeenschappen en de gewesten kunnen dit terrein betreden als is voldaan aan de voornoemde toepassingsvoorwaarden van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Ook op dit punt verdient het aanbeveling dat in de memorie van toelichting zou worden verduidelijkt op welke wijze aan de desbetreffende voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 wordt voldaan.

6.7.1. Uit de samenhang die bestaat tussen de omschrijving van de “Brusselse verzekerde”, in artikel 2, 6°, van het voorontwerp en artikel 3, § 2, van het voorontwerp, valt af te leiden dat het gekozen lokalisatiecriterium, althans wat betreft het toekennen van tegemoetkomingen, de woonplaats van de persoon is. Bovendien refereert artikel 16 van het voorontwerp aan het “zich werkelijk bevinden” van de Brusselse verzekerde, zij het dat het Verenigd College op dat vlak in uitzonderingen kan voorzien en dat in die bepaling tevens melding wordt gemaakt van het “voorbehoud van de Europese en internationale regelgeving of internationale akkoorden van sociale zekerheid en de bepalingen van de geldende samenwerkingsakkoorden”.

6.7.2. De gemeenschappen en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie moeten er bij de keuze van het lokalisatiecriterium over waken dat de internationale en Europeesrechtelijke verplichtingen van België worden nageleefd.

¹³ Zie o.m. GwH 14 mei 2003, nr. 58/2003, B.5.3; GwH 1 oktober 2003, nr. 126/2003, B.5.3; GwH 26 november 2003, nr. 154/2003, B.5.2; GwH 17 december 2003, nr. 171/2003, B.3.3; GwH 29 juli 2010, nr. 91/2010, B.3.3.

¹⁴ Zie o.m. GwH 14 mei 2003, nr. 58/2003, B.5.2; GwH 1 oktober 2003, nr. 126/2003, B.5.2; GwH 17 december 2003, nr. 171/2003, B.3.2; GwH 26 november 2003, nr. 154/2003, B.2.4; GwH 28 oktober 2004, nr. 168/2004, B.4.2; GwH 19 maart 2008, nr. 59/2008, B.5.3 en GwH 29 juli 2010, nr. 91/2010, B.3.3.

In het bijzonder moet rekening gehouden worden met het recht op het vrij verkeer van personen en de vrijheid van vestiging (artikelen 45 en 49 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie), de uitwerking ervan in verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 ‘betreffende de coördinatie van de sociale zekerheidsstelsels’, alsook de uitlegging van die bepalingen in de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Grondwettelijk Hof.¹⁵

Verordening (EG) nr. 883/2004 coördineert de nationale wetgevingen inzake sociale zekerheid ter bescherming van de socialezekerheidsrechten van personen die zich binnen de Unie verplaatsen. De verordening heeft tot doel de verschillende socialezekerheidsstelsels van de lidstaten zo te coördineren zodat werknemers, zelfstandigen en dienstverleners die zich binnen de Europese Unie verplaatsen, in staat worden gesteld de moeilijkheden te overwinnen die voor hen kunnen voortvloeien uit de nationale wettelijke regelingen inzake sociale zekerheid en op die manier de daadwerkelijke uitoefening van het in het Verdrag neergelegde recht op vrij verkeer te waarborgen.¹⁶ De bepalingen van verordening (EG) nr. 883/2004 voorzien daarbij in de aanwijzing van het toepasselijk socialezekerheidsstelsel om op die manier wetsconflicten te voorkomen zodat er geen twee verschillende socialezekerheidsstelsels gelijktijdig toepasselijk zijn of dat geen enkel stelsel toepasselijk is op de persoon die zich binnen de Unie verplaatst.¹⁷

In titel II van verordening (EG) nr. 883/2004 worden de regels vastgelegd ter bepaling van de lidstaat waarvan de wetgeving van toepassing is. Het uitgangspunt hiervan is de toepassing van de wetgeving van het werkland voor economisch actieve personen en het woonland voor economisch niet-actieve personen.

Zowel uit artikel 2, 6°, van het voorontwerp, als uit de memorie van toelichting blijkt dat ervan uitgegaan wordt dat de geregelde tegemoetkomingen onder het toepassingsgebied vallen van verordening (EG) nr. 883/2004.

6.7.3. Het voorgaande heeft tot gevolg dat, indien op grond van de aanwijzingsregels van verordening (EG) nr. 883/2004, enkel het socialezekerheidsstelsel van een andere lidstaat van de Europese Unie (EU) of de Europese Economische Ruimte (EER) van toepassing is, de ontworpen regeling geen toepassing mag vinden,¹⁸ zelfs al heeft de betrokkene zijn woon- of verblijfplaats in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

¹⁵ Evenzeer moet minstens rekening gehouden worden met de werking van deze beginselen ten aanzien van burgers van landen die deel uitmaken van de Europese Economische Ruimte en van de Zwitserse Bondsstaat, als gevolg van bepalingen uit de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte of de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat en van Turkse onderdanen op grond van de associatieovereenkomst met Turkije.

¹⁶ HvJ 5 maart 1998, nr. C-160/96, *Molenaar en Fath-Molenaar*, 14.

¹⁷ Zie bijvoorbeeld HvJ 12 juni 2012, C-611/10 en C-612/10, *Hudzinski en Wawrzyniak*, 41, en HvJ 27 september 2012, C-137/11, *Partena*, 45.

¹⁸ Zie ook de toelichting bij het voorstel dat geleid heeft tot de bijzondere wet van 6 januari 2014 ‘met betrekking tot de Zesde Staatshervorming’: “Het aanknopingscriterium aan het grondgebied van een Staat dat het resultaat is van internationale verplichtingen zal zich dus opdringen als een aanknopingscriterium aan de ene of de andere gemeenschap of aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in de door deze internationale verplichtingen voorziene gevallen”, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 71.

6.7.4. Indien op grond van de aanwijzingsregels van verordening (EG) nr. 883/2004 het socialezekerheidsstelsel van België moet worden toegepast, moet de ordonnantiegever waarborgen dat het uitgewerkte stelsel van toepassing is op grond van lokalisatiecriteria die er voor zorgen dat de betrokken situatie wordt geregeld door één van de bevoegde deelgebieden.

Aangezien de vermelde aanwijzing van België het gevolg kan zijn van het verrichten van werk in België, kan dit bijvoorbeeld betekenen dat de GGC het recht op tegemoetkomingen voor zorgverstrekkingen moet openstellen voor personen die weliswaar in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad werken maar die in een andere EU- of EER-lidstaat wonen.

Bovendien moet rekening gehouden worden met de bijzondere situatie die het voorwerp uitmaakte van het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 1 april 2008 met betrekking tot de Vlaamse zorgverzekering en het daarmee samenhangende arrest nr. 11/2009 van het Grondwettelijk Hof.¹⁹ In het arrest van 1 april 2008 bestempelde het Hof van Justitie de tegemoetkomingen in het kader van de zorgverzekering immers als prestaties die een “aanvulling vormen op de prestaties krachtens de ziektekostenverzekering en dus als prestaties bij ziekte” (overweging 20). Bovendien hebben de arresten betrekking op de draagwijdte van het recht van vrij verkeer op socialezekerheidsprestaties (in de Europeesrechtelijke zin).

6.7.5. De stellers van het voorontwerp gaan er klaarblijkelijk van uit dat het voorontwerp de internationale en Europeesrechtelijke regels eerbiedigt. De hoger in herinnering gebrachte internationaalrechtelijke en Europeesrechtelijke principes worden in het voorontwerp evenwel niet uitdrukkelijk vermeld bij de afbakening van het toepassingsgebied. Wel beogen de stellers van het voorontwerp, zoals valt af te leiden uit de reeds vermelde artikelen 3, § 2, en 16, rekening te houden met internationale verplichtingen, terwijl artikel 16 afwijkingen toelaat op het beginsel van het werkelijk verblijf. In dit verband verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Het samenwerkingsakkoord tussen de verschillende entiteiten betreffende de financiering van zorg bij gebruik van zorgvoorzieningen over de grenzen van de deelstaat, en het samenwerkingsakkoord betreffende de mobiliteitshulpmiddelen, bevatten de volgende regels:

SWA Zorg:

Art. 3. Het samenwerkingsakkoord geldt enkel voor personen die hun woonplaats hebben binnen België, en voor personen die rechten openen binnen de toepassing van de Europese en internationale regelgeving.

SWA Mobiliteitshulpmiddelen:

Art. 3. Dit samenwerkingsakkoord gaat enkel over personen die hun woonplaats hebben binnen België, en over personen die rechten openen binnen de toepassing van de Europese en internationale regelgeving.

Bij toepassing van het ontworpen artikel 3, § 2, vallen de personen die op grond van de plaats van tewerkstelling in Brussel aan de Belgisch sociale zekerheidsrecht zijn onderworpen (verordening 883/04), en die hun woonplaats in het buitenland hebben, of in

¹⁹ HvJ 1 april 2008, C-212/06 en GwH 21 januari 2009, nr. 11/2009. Zie in dit verband adv.RvS 62.258/1 van 8 december 2017 over een voorontwerp van decreet ‘tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid’, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1450/1, randnummer 11.3.

een andere Belgische entiteit (en die gebruik gemaakt hebben van hun recht op vrij verkeer), onder het toepassingsgebied van de ordonnantie.”

6.7.6. De gevolgde werkwijze waarbij, enerzijds, zonder meer teruggevallen wordt op niet nader genoemde internationale bepalingen die uit zichzelf reeds toepasselijk zijn en, anderzijds, het aan het Verenigd College of een samenwerkingsakkoord wordt overgelaten om in voorkomend geval een regeling te treffen voor EU-burgers die verblijven in een ander taalgebied maar tewerkgesteld zijn in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, schiet evenwel te kort.

De Europeesrechtelijke beginselen en de gevolgen ervan moeten immers op voldoende duidelijke en rechtszekere wijze tot uiting komen in de tekst van het voorontwerp van ordonnantie. Het voorontwerp maakt echter op geen enkele manier duidelijk op grond van welke regels en onder welke voorwaarden precies EU-burgers die hun woonplaats niet hebben in het tweetalig gebied en die onderworpen zijn aan het Belgisch sociaalzekerheidsstelsel aanspraak kunnen maken op tegemoetkomingen onder de GGC-regelgeving.

Het is weliswaar niet uitgesloten dat het Verenigd College zou worden gemachtigd om deze aspecten nader te regelen, maar die specifieke doelstelling (zijnde het toepassingsgebied in overeenstemming brengen met internationale en Europeesrechtelijke bepalingen) dient dan in de tekst van de machtiging uitdrukkelijk tot uiting te worden gebracht.

Het valt evenmin uit te sluiten dat in een samenwerkingsakkoord de aanknopingspunten worden bepaald, op grond waarvan kan worden uitgemaakt welke EU-onderdanen onder het toepassingsgebied van de ontworpen regeling vallen en onder welke voorwaarden. Behalve wanneer het samenwerkingsakkoord dermate duidelijk is geformuleerd dat het normatieve werking heeft en rechtstreeks toepasbaar is, zal het voorontwerp zo moeten worden geredigeerd dat eruit op een voldoende rechtszekere wijze valt af te leiden welke Brusselse verzekerden onder de toepassing vallen van het stelsel van tegemoetkomingen dat in het voorontwerp wordt geregeld.

7. De Brusselse hulpkas, die wordt opgericht door of die onder het toezicht staat van de GGC, lijkt te zijn geconcipieerd als een openbare instelling. Voor zover het de bedoeling zou zijn om aan die instelling rechtspersoonlijkheid te verlenen, dient rekening te worden gehouden met het bepaalde in artikel 9, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat het legaliteitsbeginsel inzake publiekrechtelijke rechtspersonen huldigt en dat krachtens artikel 63 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 ‘met betrekking tot de Brusselse Instellingen’ ook van toepassing is op de GGC. Uit de voornoemde bijzondere wetsbepalingen volgt dat de oprichting, de samenstelling, de bevoegdheid, de werking en het toezicht bij ordonnantie moeten worden geregeld.

Vastgesteld dient te worden dat het voorontwerp, wat de Brusselse hulpkas betreft, nauwelijks elementen van de samenstelling, de werking en het toezicht regelt. Hieromtrent om nadere toelichting verzocht, stelde de gemachtigde voor om artikel 9 van het voorontwerp met een lid aan te vullen waarin aan het Verenigd College de bevoegdheid zou worden gedelegeerd om de nadere regels vast te stellen met betrekking tot de werking van de Brusselse hulpkas.

Dergelijke delegatiebepaling beantwoordt evenwel niet aan het vereiste volgens hetwelk, ingeval aan de Brusselse hulpkas rechtspersoonlijkheid wordt verleend, in de tekst van het voorontwerp zelf voldoende elementen inzake de samenstelling, de werking en het toezicht van de hulpkas moeten worden opgenomen. Het inschrijven van een algemene delegatiebepaling, zoals door de gemachtigde voorgesteld, volstaat met andere woorden niet om tegemoet te komen aan het legaliteitsbeginsel zoals dat uit artikel 9, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 voortvloeit.

8.1. De artikelen 11 tot 13 van het voorontwerp bevatten bepalingen met betrekking tot het verzamelen en het verwerken van persoonsgegevens waarvoor het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer kan gelden.

Het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven wordt op een algemene wijze gewaarborgd bij artikel 22 van de Grondwet, artikel 8 van het Europees Verdrag 'tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden', artikel 17 van het Internationaal Verdrag 'inzake burgerlijke rechten en politieke rechten' en artikel 16 van het Internationaal Verdrag 'inzake de rechten van het kind'. Opdat een inmenging in dit recht verantwoord zou zijn, is onder meer vereist dat de inmenging noodzakelijk is in een democratische samenleving, hetgeen inhoudt dat de aangewende middelen evenredig moeten zijn met het beoogde doel.

De verwerking van persoonsgegevens maakt tevens het voorwerp uit van specifieke regelingen, met name het Europees Verdrag 'tot bescherming van personen ten opzichte van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens', ondertekend te Straatsburg op 28 januari 1981, verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)', en de wet van 30 juli 2018 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens'²⁰.

8.2. Artikel 5, lid 1, b), van de algemene verordening gegevensbescherming bepaalt dat persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden moeten worden verkregen en niet mogen worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Gelet hierop moet derhalve in de ontworpen bepalingen zelf worden bepaald welke soort persoonsgegevens kunnen worden verwerkt en welke de doelstellingen zijn van de verzameling en de verwerking van de betrokken persoonsgegevens. Aan de hand van die omschrijving moet worden nagegaan of de verzameling van de persoonsgegevens ter zake dienend en niet overmatig is (artikel 5, lid 1, c), van de verordening), met andere woorden of voldaan is aan het evenredigheidsvereiste.

Artikel 6 van de algemene verordening gegevensbescherming bepaalt de gevallen waarin verwerking van persoonsgegevens rechtmatig is. De artikelen 9 en 10 van de verordening

²⁰ Luidens artikel 2 van deze wet is de verordening ook van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens bedoeld in de artikelen 2.2.a) en 2.2.b), van de verordening.

bepalen de gevallen waarin verwerking van bijzondere persoonsgegevens, waaronder gegevens die de gezondheid betreffen, is toegelaten.

8.3. Gelet op het legaliteitsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet en ter voldoening aan artikel 6, lid 3, van de algemene verordening gegevensverwerking dienen de aard van de persoonsgegevens en de finaliteit van de verwerking bij wetgevende akte te worden bepaald.

In artikel 12, § 2, van het voorontwerp wordt de doelstelling van de verwerking, zijnde het uitvoeren van de opdrachten van de Brusselse verzekeringsinstellingen, omschreven. Aldus is voldaan aan het vereiste volgens hetwelk de doelstelling van de verwerking bij wetgevende akte moet worden bepaald.

In artikel 12 van het voorontwerp wordt evenwel niet bepaald welk soort gegevens kunnen worden verwerkt. In artikel 13, tweede lid, van het voorontwerp, wordt vermeld waarop de uitgewisselde gegevens “onder meer” betrekking kunnen hebben. Er wordt daarbij weliswaar geen uitdrukkelijke opdracht gegeven aan het Verenigd College of een ander uitvoerend orgaan om andere gegevens te bepalen, maar de bewoordingen “onder meer” lijken niet uit te sluiten dat een ander overheidsorgaan dan de ordonnantiegever bijkomende gegevens zou kunnen vaststellen die voor verwerking in aanmerking komen.

Uit de artikelen 12 en 13 van het voorontwerp kan niet op een voldoende duidelijke en afgebakende wijze worden afgeleid welke gegevens met toepassing van de ontworpen regeling kunnen worden verwerkt.²¹ Deze vaststelling klemmt des te meer daar, gelet op de opdrachten van de Brusselse verzekeringsinstellingen, de ontworpen regeling wellicht tevens betrekking zal hebben op gegevens in de zin van artikel 9, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming, waarvan het verwerken in beginsel verboden is, zoals het geval is voor gezondheidsgegevens, en waaromtrent het des te duidelijker moet zijn dat deze gegevens verwerkt kunnen worden.

Uit wat voorafgaat volgt dat de stellers van het voorontwerp meer omstandig moeten bepalen welke persoonsgegevens kunnen worden verwerkt.

9. In sommige bepalingen van het voorontwerp worden federale wetsbepalingen van toepassing verklaard. Het gaat bijvoorbeeld om artikel 14 van het voorontwerp, dat artikel 43^{quater} van de wet van 6 augustus 1990 ‘betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen’ van overeenkomstige toepassing verklaart, of om artikel 25 van het voorontwerp waarin wordt bepaald dat de betrokken toezichtsambtenaren de eed afleggen “bedoeld in artikel 52 van het Sociaal Strafwetboek”, dat deze ambtenaren over de bevoegdheden “vermeld in de artikelen 23 tot 42 van het Sociaal Strafwetboek beschikken” en dat de inbreuken “worden opgespoord, vastgesteld en bestraft overeenkomstig het Sociaal Strafwetboek”.

Opdat de verwijzing naar een federale norm zou passen binnen de bevoegdheid van de GGC moet die verwijzing zo begrepen worden dat verwezen wordt naar de bepaling in de

²¹ Dat wordt bepaald dat de gegevens “nodig” (artikel 12, § 2, van het voorontwerp) of “noodzakelijk” zijn (artikel 13, tweede lid, van het voorontwerp) kan, mede gelet op het soort gegevens dat zoal voor verwerking in aanmerking zou kunnen komen, aan deze vaststelling geen afbreuk doen.

versie zoals die bepaling van kracht is op het ogenblik dat de ontworpen ordonnantie wordt goedgekeurd. Latere wijzigingen van die federale normen zullen dan geen invloed kunnen hebben op de ontworpen verwijzing. De draagwijdte van de verwijzing mag immers niet afhangen van maatregelen die door een andere overheid, te dezen de federale overheid, worden genomen.

Een dergelijke verwijzing naar een op een bepaald ogenblik bestaande wetsbepaling kan echter tot moeilijkheden aanleiding geven, precies indien de federale wetgever die bepaling nadien zou wijzigen, vervangen of opheffen. De rechtsonzekerheid die daaruit voortvloeit kan best vermeden worden. De inhoud van de betrokken bepalingen zou beter met zoveel woorden in het voorontwerp zelf worden bepaald. Uiteraard belet niets dat de ordonnantiegever zich daarbij dan laat inspireren door wat (thans) in de federale bepalingen is bepaald.

Wat meer specifiek de verwijzing naar het Sociaal Strafwetboek inzake het opsporen, vaststellen en bestraffen van de inbreuken betreft, moet bovendien worden vastgesteld dat het verre van duidelijk is welke bepalingen van het Sociaal Strafwetboek precies van toepassing moeten worden geacht. Wat de omschrijving van de inbreuken en de bestraffing betreft, wordt in boek 2 van het Sociaal Strafwetboek immers in specifieke bestraffingen voorzien die niet onmiddellijk overeenkomen met de inbreuken waarin het voorontwerp voorziet. Boek 1 van het Sociaal Strafwetboek bevat bovendien bepalingen over het openbaar ministerie met betrekking tot welke de vraag kan worden gesteld of de GGC wel bevoegd is om ze van overeenkomstige toepassing te verklaren.

Gevraagd op welke bepalingen wordt gedoeld en of er in voorkomend geval geen bevoegdheidsprobleem kan rijzen, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“De GGC kan, in de aangelegenheden waarvoor ze bevoegd is, bij ordonnantie de niet-naleving van de bepalingen strafbaar stellen, en de straffen daarop bepalen (Artikel 11 BWHI en artikel 63 BWBI).

In de ontworpen bepaling wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door te verwijzen naar het Sociaal Strafwetboek, dat reeds een aantal relevante inbreuken en strafbepalingen bevat. We denken meer in het bijzonder aan de artikelen 208 tot en met 210, en 213 tot en met 215 van het SSW.

Wat de rol van het openbaar ministerie betreft, achten we de GGC bevoegd op basis van de impliciete bevoegdheden (artikel 10 BWHI).”

Mede in het licht van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel verdient het aanbeveling om in het voorontwerp op een meer precieze wijze aan te geven welke bepalingen van het Sociaal Strafwetboek van toepassing zullen zijn, dan wel om zelf dergelijke bepalingen tot stand te brengen. Wat de taken van het openbaar ministerie betreft, zal in de memorie van toelichting het best worden verantwoord waarom volgens de stellers van het voorontwerp aan de reeds in dit advies vermelde voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 is voldaan.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Opschrift

10. Zoals het opschrift van het voorontwerp is geredigeerd, zou dit op zo een wijze kunnen worden begrepen dat ermee ook of uitsluitend verzekeringsinstellingen worden beoogd in een economisch-financiële context, wat niet het geval is. Teneinde het opschrift op dit punt meer zeggingskracht te geven, zou kunnen worden overwogen om te schrijven:

“Voorontwerp van ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen in het domein van de gezondheidszorg en de zorg voor personen met een handicap.”

Artikel 5

11. In artikel 5, eerste lid, 1°, van het voorontwerp, wordt bepaald dat een R-MOB moet zijn opgericht “door een landsbond van ziekenfondsen, of door alle ziekenfondsen die deel uitmaken van eenzelfde landsbond”. Vraag is hoe deze bepaling zich verhoudt tot het bepaalde in artikel 43bis, § 1, van de reeds genoemde wet van 6 augustus 1990, dat luidt:

“Ziekenfondsen die deel uitmaken van éénzelfde landsbond kunnen zonder afbreuk te doen aan artikel 3, vierde lid, bepaalde diensten bedoeld in artikel 3, eerste lid, b) en c), van deze wet en in artikel 67, vijfde lid, van de wet van 26 april 2010 houdende diverse bepalingen inzake de organisatie van de aanvullende ziekteverzekering (I) samen organiseren of groeperen in een nieuwe op te richten entiteit onder de vorm van een maatschappij van onderlinge bijstand”.

Uit het aangehaalde artikel 43bis, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 moet worden afgeleid dat een maatschappij van onderlinge bijstand enkel door ziekenfondsen kan worden opgericht. Hieromtrent om nadere toelichting verzocht, deelde de gemachtigde mee wat volgt:

“In het ontworpen artikel 5, eerste lid, 1° anticiperen we op de toekomstige federale wetgeving, die zal toelaten dat landsbonden van ziekenfondsen een regionale maatschappij van onderlinge bijstand oprichten. Aangezien er staat ‘of door alle ziekenfondsen’, kan deze bepaling ook in de huidige stand van de federale wetgeving worden toegepast.”

Het komt de ordonnantiegever niet toe om vooruit te lopen op eventuele toekomstige federale regelgeving. Indien de ontworpen regeling van kracht wordt voor de federale wijziging waarop wordt gedoeld door de gemachtigde, mag de ontworpen bepaling het niet mogelijk maken dat maatschappijen van onderlinge bijstand al zouden kunnen worden opgericht door de landsbonden zelf. Er anders over oordelen zou trouwens op gespannen voet dreigen te komen met de bevoegdheidsverdelende regels.

12. Het is niet duidelijk of in artikel 5, eerste lid, 3°, van het voorontwerp, onder “leden ... van de ziekenfondsen ... die tot het toepassingsgebied van deze ordonnantie behoren”, moet worden verstaan alle leden van deze ziekenfondsen die in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad wonen, zijnde dus de Brusselse verzekerden in de zin van artikel 2, 6°, van het

voorontwerp. In de omschrijving van het toepassingsgebied in artikel 3, § 2, van het voorontwerp, wordt immers enkel melding gemaakt van “Brusselse verzekerden”.

In dat verband verklaarde de gemachtigde:

“Aangezien krachtens het ontworpen artikel 3, § 2, en de samenwerkingsakkoorden ‘zorg’ en ‘mobiliteitshulpmiddelen’, eens ze in werking zullen getreden zijn, ook personen die niet onder de definitie van ‘Brusselse verzekerde’ (artikel 2, 6°) vallen, tot het toepassingsgebied van de ordonnantie moeten gerekend worden, is hier niet gekozen voor de verwijzing naar het begrip ‘Brusselse verzekerde’, maar wel voor de algemene formule ‘alle leden (...) die tot het toepassingsgebied van deze ordonnantie behoren’.

Zo bevat het Samenwerkingsakkoord ‘zorg’ onder meer een overgangsbepaling, die zegt:

Art. 6. §1. In een overgangsfase kennen de deeltentiteiten aan alle personen met een zorgbehoefte met woonplaats in een bepaalde deeltentiteit maar die verblijven in of gebruik maken van een voorziening die door een andere deeltentiteit erkend is, dezelfde rechten toe, ongeacht hun woonplaats of, voor personen vermeld in artikel 5, §2, ongeacht hun exploitatiezetel van tewerkstelling.”

De vraag blijft of de stellers van het voorontwerp de door de gemachtigde geschetste doelstelling niet het best op een meer rechtszekere en duidelijke wijze tot uiting brengen in de tekst van de ontworpen bepaling dan door middel van een loutere verwijzing naar het “toepassingsgebied” van de ontworpen regeling.

Artikel 10

13. In artikel 10, § 2, van het voorontwerp wordt de erkenning van “andere” voordelen en diensten beoogd. Zoals de betrokken paragraaf is geredigeerd, lijkt eruit te moeten worden afgeleid dat het enige gevolg van dergelijke erkenning zich situeert op het vlak van de mogelijkheid tot subsidiëring waarop wordt gedoeld in artikel 10, § 2, tweede lid, van het voorontwerp. Vraag is of dit inderdaad de bedoeling is dan wel of aan de erkenning verder reikende gevolgen moeten worden gehecht zoals op het vlak van de mogelijkheid om dergelijke voordelen of diensten te kunnen verstrekken. De tekst van het voorontwerp is niet duidelijk op dit punt en de precieze draagwijdte ervan zou, minstens in de memorie van toelichting, op een meer expliciete wijze moeten worden geduid.

Artikel 12

14. In artikel 12, § 1, 2°, van het voorontwerp moet worden verwezen naar de wet van 30 juli 2018 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens’ in plaats van naar de wet van 8 december 1992 ‘tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens’, welke wet werd opgeheven bij artikel 280 van de eerstgenoemde wet.

Artikel 17

15. Ter wille van de redactionele overeenstemming met andere bepalingen van het voorontwerp vervange men in de Nederlandse tekst van artikel 17, § 2, eerste lid, het woord “begunstigde” telkens door het woord “rechthebbende”.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET D'ORDONNANCE

2.1. L'avant-projet d'ordonnance soumis pour avis a pour objet de régler la gestion et le circuit de paiement d'un certain nombre de prestations de soins individuelles dans le cadre de la politique de santé et des interventions dans la politique des handicapés pour lesquelles la Commission communautaire commune (COCOM) est devenue compétente depuis la sixième réforme de l'État. Bien que la COCOM assure déjà la prise en charge de leur financement, l'Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI) et le SPF Santé publique se chargent jusqu'au 31 décembre 2018 de la gestion administrative des compétences ainsi transférées pour le compte et sur ordre des différentes entités fédérées. Il s'agit à cet égard plus particulièrement des prestations de soins aux individus en matière de santé mentale, dans les institutions pour personnes âgées, dans le cadre de la revalidation *long term care*, en matière de soins palliatifs, de médecine préventive, d'aides à la mobilité et de politique du troisième âge (article 3, § 1er, alinéa 1er, 1° à 7°, de l'avant-projet), ainsi que de l'allocation pour l'aide aux personnes âgées (article 3, § 1er, alinéa 1er, 6°, de l'avant-projet).

L'intervention pour les prestations de soins concernées est dissociée de l'assurance maladie fédérale et de l'autorité fédérale. L'avant-projet règle la manière dont la COCOM assurera dorénavant l'indemnisation des prestations citées et le paiement des interventions, modalités d'indemnisation et de paiement présentant d'importantes similitudes avec la réglementation fédérale existante. Iriscare peut être réputé se substituer à l'INAMI alors que les sociétés mutualistes régionales (SMR) bruxelloises et la caisse auxiliaire bruxelloise peuvent être réputées se substituer, respectivement, aux mutualités et à la caisse auxiliaire fédérale.

2.2. Le chapitre 1er de l'avant-projet contient des dispositions générales et un certain nombre de définitions (article 2).

Le chapitre 2 règle le champ d'application de l'avant-projet, tant sur le plan matériel, à savoir les prestations et interventions concernées (article 3, § 1er) que sur le plan personnel à l'égard tant des organismes que des assurés (article 3, § 2). Est considérée comme « assuré bruxellois » toute personne dont le domicile est situé dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale et à laquelle s'applique le régime de sécurité sociale de la Belgique sur la base des textes normatifs énumérés à l'article 2, 6°, de l'avant-projet. Sont considérées comme « organisme assureur bruxellois » les sociétés mutualistes régionales (SMR) bruxelloises qui sont actives et agréées dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale ainsi que la caisse auxiliaire bruxelloise (article 2, 7°).

¹ S'agissant d'un avant-projet d'ordonnance, on entend par « fondement juridique » la conformité avec les normes supérieures.

Le chapitre 3 concerne l'organisation et l'agrément des organismes assureurs bruxellois. Il est prévu sous quelles conditions les SMR peuvent être agréées (article 5), une seule SMR pouvant être agréée par union nationale de mutualités (article 4). Par ailleurs, l'avant-projet détermine les modalités d'introduction de la demande d'agrément, les modalités de la procédure d'agrément (article 6) et les exigences qui sont imposées aux SMR en matière de gestion (articles 7 et 8). L'article 9 de l'avant-projet règle la création de la caisse auxiliaire bruxelloise qui fait fonction d'organisme résiduaire, d'une part, et qui réunit les membres bruxellois de la Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité et de la Caisse des soins de santé de HR Rail, d'autre part.

Le chapitre 4 règle les missions des organismes assureurs bruxellois (article 10) et leurs obligations dans le domaine de la collecte et du traitement des données à caractère personnel (articles 11 à 13) et la publicité (article 14). Ce chapitre fixe également les modalités de cumul des interventions (articles 15 à 17, § 1er), les modalités de récupération des interventions (article 18) et les modalités de prescription du paiement et du remboursement (article 19). Un droit de subrogation est également accordé aux organismes assureurs bruxellois (article 17, § 2).

Le chapitre 5 comporte des dispositions financières relatives au mode de subventionnement des SMR (articles 20 et 21) et leur impose de créer un fonds de trésorerie (article 22) et un fonds destiné à couvrir les frais d'administration (article 23).

Le chapitre 6 porte sur le contrôle des SMR. Le contrôle financier et statutaire est exercé par l'Office fédéral de contrôle des mutualités et des unions nationales de mutualités (article 24, alinéa 2) et le contrôle de qualité est exercé par Iriscare (article 24, alinéa 3).

Le chapitre 7 fixe les modalités d'évaluation des SMR (article 26, § 1er) et définit les sanctions administratives éventuelles en cas d'évaluation négative (article 26, §§ 2 et 3).

Enfin, le chapitre 8 contient un certain nombre de dispositions transitoires, une disposition finale et une disposition d'entrée en vigueur. Les mesures transitoires concernent l'agrément automatique des SMR pour 2019 (article 27), l'exécution des missions par les médecins-conseils (article 29) et la possibilité pour la Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité d'exercer temporairement les missions de la Caisse auxiliaire bruxelloise (article 28).

FORMALITÉS

3.1. Les articles 11 à 13 de l'avant-projet concernent la collecte et le traitement de données à caractère personnel.

L'article 36, paragraphe 4, du règlement (UE) n° 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 'relatif à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive n° 95/46/CE (règlement général sur la protection des données)', combiné avec l'article 57, paragraphe 1er, c, et le considérant 96 de ce règlement, imposent de consulter l'autorité de contrôle, en l'occurrence l'Autorité de protection des données visée dans la loi du

3 décembre 2017 ‘portant création de l’Autorité de protection des données’, dans le cadre de l’élaboration d’une proposition de mesure législative devant être adoptée par un parlement national, ou d’une mesure réglementaire fondée sur une telle mesure législative, qui se rapporte au traitement.

Le délégué a déclaré que l’avis de l’Autorité de protection des données a été demandé le 12 septembre 2018. Il ressort de l’accusé de réception de l’Autorité de protection des données que celle-ci ne se réunira à ce sujet que le 7 novembre 2018.

3.2. L’article 4, § 3, de l’ordonnance du 23 décembre 2016 ‘portant sur l’intégration de la dimension du handicap dans les lignes politiques de la Commission communautaire commune’ s’énonce comme suit :

« Chaque Membre du Collège évalue tout projet d’acte législatif ou réglementaire au regard du principe de handistreaming, en concertation avec le coordinateur de l’Administration concernée par ledit projet d’acte. Si un tel projet a une incidence sur la situation des personnes handicapées, le Membre du Collège l’expose dans une note au Collège et propose des mesures de correction si nécessaire, permettant leur pleine et effective participation à la société ».

Bien que l’avant-projet comporte indéniablement des dispositions qui ont une incidence sur la situation de personnes handicapées, le dossier à l’examen ne contient pas pareille évaluation.

À cet égard, le délégué a déclaré que l’évaluation du handistreaming aura lieu avant que le texte de l’avant-projet soit soumis en deuxième lecture au Collège réuni.

4. Si l’avant-projet devait encore subir des adaptations à la suite de l’avis de l’Autorité de protection des données ou du handistreaming, le texte de l’avant-projet d’ordonnance, en ce qui concerne ces adaptations, devra de nouveau être soumis pour avis au Conseil d’État. À cet égard, il y a lieu de rappeler qu’il est recommandé de ne soumettre un avant-projet pour avis au Conseil d’État qu’à l’issue des différentes étapes de la préparation administrative de l’avant-projet. On évite ainsi que le Conseil d’État soit une nouvelle fois saisi d’un avis à la suite de modifications éventuelles apportées au texte déjà soumis au Conseil consécutivement à l’accomplissement ultérieur de formalités.

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

5. Il ressort de l’article 3 de l’avant-projet et du commentaire que l’exposé des motifs consacre au champ d’application matériel que les auteurs de l’avant-projet considèrent que les matières relatives à la politique de santé et à la politique des handicapés, réglées dans l’avant-projet, ont été transférées aux communautés à la suite de la Sixième réforme de l’État. En principe, la Commission communautaire commune peut en effet être réputée compétente pour adopter la réglementation en projet, sous réserve toutefois des observations suivantes formulées à titre complémentaire.

6.1. L’article 5, alinéa 1er, 8°, de l’avant-projet, dispose que les SMR, au moment de

l'agrément ainsi que durant toute la période d'agrément, doivent notamment « satisfaire aux dispositions de la Charte de l'assuré social ». Le commentaire de cette disposition que donne l'exposé des motifs précise que les SMR doivent respecter les dispositions de la Charte de l'assuré social, « y compris pour l'octroi des droits dans les compétences transférées, et ce, en attendant un futur régime bruxellois spécifique ». Sur le plan de la répartition des compétences, pareil régime transitoire peut en principe être réputé admissible pour autant que la référence faite à la charte concernée n'implique pas également l'application de modifications que l'autorité fédérale devra encore éventuellement apporter dans le futur à la charte ².

6.2. Dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale, la politique de santé et la politique des handicapés au sens de l'article 5, § 1er, I et 5, § 1er, II, 4°, de la loi spéciale du 8 août 1980 'de réformes institutionnelles', sont des matières qui sont réglées par plusieurs législateurs. À ce propos, il peut être renvoyé aux observations que le Conseil d'État, section de législation, a formulées sur la proposition devenue la loi spéciale du 6 janvier 2014 'relative à la Sixième Réforme de l'État' ³. En résumé, cela revient à dire que dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale, pour les matières concernées, la Communauté flamande est compétente à l'égard des institutions qui y sont établies et qui, en raison de leur organisation, doivent être considérées comme appartenant exclusivement à cette Communauté ⁴ et que la Communauté française ou la Commission communautaire française, selon le cas, sont compétentes à l'égard des institutions qui y sont établies qui, en raison de leur organisation, doivent être considérées comme appartenant exclusivement à la Communauté française; la COCOM est, quant à elle, compétente pour régler les aspects de ces matières qui échappent à la compétence des trois législateurs décrets précités. Il en résulte que la COCOM est compétente à l'égard des personnes et des institutions dites bicommunautaires.

Dans la mesure où la réglementation en projet concerne les SMR, ce point ne pose pas problème, étant donné qu'il ressort de l'article 5, alinéa 1er, 10°, de l'avant-projet que leur caractère bicommunautaire est une condition d'agrément. En ce qui concerne la caisse auxiliaire bruxelloise, il faudra veiller à ce que l'institution qui est créée ou placée sous tutelle puisse être considérée comme étant de nature bicommunautaire sur la base de son organisation.

6.3. Diverses dispositions de l'avant-projet chargent l'Office fédéral de contrôle des mutualités et des unions nationales de mutualités d'un certain nombre de missions comme notamment l'agrément des SMR (article 5, alinéa 1er, 2°), l'approbation de la liste des administrateurs (article 6, alinéa 1er), l'approbation d'une modification des statuts (article 7, alinéa 1er), l'exercice du contrôle financier et statutaire (article 24) ainsi que la présentation d'agents et la réception d'informations (article 25). Par voie de disposition transitoire (article 28), il est prévu qu'en attendant que la caisse auxiliaire bruxelloise soit opérationnelle, la Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité fédérale exerce les missions de la caisse auxiliaire bruxelloise.

Deux institutions fédérales sont ainsi associées à l'exécution de la politique de la

² Voir également, au sujet de cette problématique, l'observation générale formulée au point 9.

³ Avis C.E. 53.932/AG du 27 août 2013, *Doc. parl.*, Sénat, 2012-2013, n° 5-2232/3, pp. 12-17.

⁴ En ce compris les personnes qui s'adressent volontairement à ces institutions.

COCOM. Or, le principe de l'autonomie réciproque des différentes entités du Royaume implique qu'une entité, qu'elle soit fédérale ou fédérée, ne peut contraindre une autre entité à s'associer à l'application ou à l'exécution d'une réglementation que la première citée a édictée unilatéralement.

L'article 24, alinéa 2, de l'avant-projet prévoit que la COCOM conclut un accord de coopération avec l'État fédéral en vue de définir les modalités de la mission de contrôle de l'Office de contrôle; l'article 28, alinéa 2, de l'avant-projet énonce que la COCOM conclut également un accord de coopération avec l'État fédéral en vue de définir les modalités et le financement de la mission de la Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité ⁵.

En principe, il vaudrait mieux omettre, dans un texte normatif, pareilles références à des accords de coopération envisagés. En effet, il ne revient pas au législateur régional bruxellois de préjuger de la conclusion éventuelle d'un accord de coopération. Il peut toutefois en être fait mention dans l'exposé des motifs de l'ordonnance à adopter. Abstraction faite de cette constatation, l'usage du procédé des accords de coopération soulève une question plus fondamentale en l'espèce.

Si les accords de coopération ont pour vocation d'être un complément au principe des compétences exclusives de l'État fédéral, des communautés et des régions, ils ne peuvent nullement être considérés comme une dérogation à ce principe ⁶. Tel qu'il est interprété par la Cour constitutionnelle, l'article 92bis de la loi spéciale du 8 août 1980 précitée implique que chaque autorité ne peut conclure un accord de coopération que si elle met en œuvre des compétences propres ⁷. En outre, la conclusion d'un accord de coopération ne peut avoir pour effet qu'une autorité renonce à sa compétence propre ⁸.

Dès lors que la réglementation en projet confie à un organisme fédéral, tel que l'Office de contrôle, des missions de contrôle relatives à des compétences qui, au premier abord, ne sont pas les siennes mais qui, au contraire, reviennent à la COCOM, on n'aperçoit pas clairement quelles compétences propres de l'autorité fédérale seront effectivement concernées par l'accord de coopération envisagé.

⁵ Voir également, en ce qui concerne l'exigence relative à la conclusion d'un accord de coopération, l'avis C.E. 63.551/4 du 18 juin 2018 sur un avant-projet de décret de la Région wallonne 'portant modification du Code wallon de l'Action sociale et de la Santé en vue de la reconnaissance des organismes assureurs'.

⁶ C.C., 3 mars 1994, n° 17/94, B.5.2, avec référence à l'exposé des motifs du projet devenu la loi du 8 août 1988 'modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles' (*Doc. Parl.*, Chambre, S.E., 1988, n° 516/1, p. 30), et l'exposé du Ministre des Réformes institutionnelles (F) devant la Commission du Sénat (*Doc. Parl.*, Sénat, S.E., 1988, n° 405/2, p. 7).

⁷ Voir e. a. l'avis C.E. 51.972/VR du 23 septembre 2012 sur un avant-projet de loi 'portant assentiment à l'accord de coopération du 20 juin 2012 entre l'État fédéral et la Région flamande concernant l'évaluation des dossiers techniques, la réalisation de mesures dans la bande étroite et l'établissement ainsi que l'actualisation d'un cadastre des antennes émettrices fixes pour ce qui concerne les normes d'antennes émettrices fixes et temporaires pour des ondes électromagnétiques entre 10 MHz et 10 GHz'.

⁸ En ce qui concerne l'exigence relative à la mise en œuvre de ses compétences propres et à l'interdiction d'y renoncer, voir notamment Y. PEETERS, *De plaats van samenwerkingsakkoorden in het constitutioneel kader*, Bruges, 2016, resp. pp. 55-62 et pp. 129-165.

Le délégué a fourni à cet égard les précisions suivantes :

« Net zoals de Vlaamse zorgkassen, zullen de Brusselse R-MOB's maatschappijen van onderlinge bijstand zijn conform de bepalingen van het artikel 43bis van de wet van 6 augustus 1990, met als enige doelstelling om, in het kader van artikel 3, eerste lid, b) en c) van de wet van 6 augustus 1990, en in uitvoering van de ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen, in te staan voor de sociale bescherming overeenkomstig de bepalingen van de ordonnantie en haar uitvoeringsbesluiten.

De federale Controledienst voor de ziekenfondsen oefent, overeenkomstig de bepalingen van de Wet van 1990, een statutaire en financiële controle uit over de MOB's (en dus ook over de Brusselse regionale MOB's, zie definitie van het ontworpen artikel 2, 5°). Het ontworpen artikel 5, eerste lid, 2°, bevestigt deze controletaak van de CDZ, in het kader van de erkenningsvoorwaarden van de R-MOB's. Met andere woorden, het Verenigd College zal enkel Brusselse R-MOB's erkennen die reeds voorafgaand door de CDZ, in het kader van de Wet van 1990, erkend zijn als MOB's.

Daarnaast kent het voorontwerp een aantal taken toe aan de CDZ in het kader van de controle op de naleving van de bepalingen van de ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen door de Brusselse R-MOB's.

In het samenwerkingsakkoord dat zal worden afgesloten tussen de GGC en de federale Staat met betrekking tot de controletaken van de CDZ, brengt de federale overheid haar bevoegdheid in om het statuut van de ziekenfondsen, de samenwerkingsverbanden van deze ziekenfondsen (zoals de maatschappijen van onderlinge bijstand), en de controle hierop, te regelen.

Met het oog op de coherentie en efficiëntie wordt ervoor geopteerd om de volledige statutaire en financiële controle op de Brusselse R-MOB's, dus zowel deze in toepassing van de Wet van 1990, als deze in toepassing van de ordonnantie betreffende de Brusselse verzekeringsinstellingen, toe te kennen aan één en dezelfde instantie, namelijk de CDZ ».

À l'inverse, la question se pose de savoir si, en confiant le contrôle du circuit de paiement des prestations de soins à un organisme fédéral tel que l'Office de contrôle, qui est uniquement compétent pour le statut et la gestion des SMR, la COCOM ne renonce pas à sa compétence propre au profit de l'autorité fédérale.

Des considérations similaires peuvent être formulées à l'égard de la disposition transitoire contenue à l'article 28 de l'avant-projet et de la mission de la Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité fédérale qu'elle règle⁹.

Il découle de ce qui précède que les auteurs de l'avant-projet seraient bien avisés de préciser, par exemple en fournissant quelques explications supplémentaires dans l'exposé des

⁹ Si l'autorité fédérale est compétente pour régler le fonctionnement et les missions de la Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité dans le cadre de ses compétences fédérales, en particulier la compétence en matière d'assurance maladie-invalidité ou de sécurité sociale, pareilles compétences ne font pas directement l'objet de l'avant-projet, précisément parce que les mutualités n'y sont pas impliquées et que la réglementation en projet ne concerne pas les allocations de sécurité sociale (fédérales). Le fait que la caisse auxiliaire fédérale exerce temporairement les missions de la caisse auxiliaire bruxelloise ne semble pas davantage pouvoir s'appuyer sur l'article 94, § 1er, de la loi spéciale du 8 août 1980, cité par le délégué, cette disposition permettant uniquement aux organismes fédéraux de continuer à exercer leurs missions « tant que celles-ci n'auront pas été modifiées ou abrogées par leurs Parlements ou leurs Gouvernements ». L'avant-projet à l'examen modifie précisément les règles concernées, plus encore : il s'agit d'un nouveau règlement sur le fond.

motifs, pourquoi ils estiment qu'en vue de la mise en œuvre de la réglementation qu'ils ont conçue, il peut être recouru, d'une manière suffisamment incontestable, au procédé des accords de coopération qu'ils visent.

6.4. L'article 11, § 3, de l'avant-projet dispose que les organismes assureurs bruxellois « font partie de la Banque-carrefour de la sécurité sociale en tant qu'institutions de sécurité sociale (...) ». Or, c'est l'autorité fédérale qui est en principe compétente pour déterminer quelle institution de sécurité sociale fait partie de la Banque-carrefour.

Interrogé sur l'intention qui sous-tend l'article 11, § 3, de l'avant-projet, et son fondement de compétence, le délégué a déclaré ce qui suit :

« Het ontworpen artikel bepaalt dat de Brusselse verzekeringsinstellingen beschouwd worden als instellingen van sociale zekerheid in de zin van artikel 2, eerste lid, 2° van de Kruispuntbankwet. Aangezien de aangenomen regeling noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van de GGC (zonder toegang tot de Kruispuntbankregisters kunnen de Brusselse verzekeringsinstellingen hun opdracht niet uitvoeren, en kan de GGC dus zijn bevoegdheid niet uitoefenen), dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag van de in het geding zijnde bepalingen op de aangelegenheid slechts marginaal is, is de GGC bevoegd om deze bepaling aan te nemen, conform artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

In ondergeschikte orde, indien de Raad van State de toepassing van de impliciete bevoegdheden in deze niet aanvaardt, heeft de bepaling tot doelstelling om de Brusselse verzekeringsinstellingen te belasten met het bekomen van een machtiging om toegang te krijgen tot de Kruispuntbankregisters.

In zijn beraadslaging nr. 12/13 van 6 maart 2012 heeft de Afdeling sociale zekerheid van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid en van de Gezondheid van de Gegevensbeschermingsautoriteit geoordeeld dat het gerechtvaardigd en aangewezen lijkt dat zorgkassen met toegang tot het Rijksregister van de natuurlijke personen ook gemachtigd worden om toegang te krijgen tot de Kruispuntbankregisters, die complementair en subsidiair zijn ten opzichte van het Rijksregister van de natuurlijke personen, voor zover en voor zolang zij voldoen aan de gestelde voorwaarden om toegang te krijgen tot het Rijksregister van de natuurlijke personen ».

Il se déduit de la réponse du délégué que la véritable intention qui sous-tend l'article 11, § 3, de l'avant-projet est de préciser que les organismes assureurs bruxellois devront être habilités à avoir accès aux registres Banque Carrefour et qu'il faut faire le nécessaire à cet effet. Cette intention devrait être mentionnée explicitement dans le texte de l'avant-projet (et non : « ... font partie de... »).

6.5. L'article 13 de l'avant-projet règle l'échange de données entre les organismes assureurs bruxellois et un certain nombre d'organismes ou instances (de sécurité sociale) fédéraux qui relèvent de la compétence de l'autorité fédérale. Les organismes fédéraux se voient ainsi imposer une obligation de coopération, ce qui se heurte également à l'autonomie réciproque de la COCOM et de l'autorité fédérale. L'article 13 prévoit en outre qu'une « convention » (« overeenkomst ») doit être conclue à ce sujet. Le délégué a précisé à cet égard :

« Aangezien het om een administratief protocol gaat tussen administraties, ondertekend door de respectievelijke leidende ambtenaren, die overeenkomsten met

andere administraties sluiten binnen hun opdrachten, met het oog op efficiëntie, samenwerking, en schaalvoordelen, zonder impact op de burger, achten we een samenwerkingsakkoord niet noodzakelijk ».

Au regard de la répartition des compétences, une telle convention, en particulier compte tenu du fait que l'échange réciproque de données concernera indéniablement des données à caractère personnel, doit être un accord de coopération au sens de l'article 92bis, § 1er, de la loi spéciale du 8 août 1980 ¹⁰.

6.6. Certaines dispositions de l'avant-projet touchent à des matières pour lesquelles l'autorité fédérale est compétente, soit en vertu d'une compétence qui lui a été expressément attribuée, soit en vertu d'une compétence résiduelle.

6.6.1. L'article 5, alinéa 1er, 10°, de l'avant-projet prévoit que les SMR ne peuvent pas porter atteinte à un certain nombre de dispositions linguistiques qu'à l'égard des assurés bruxellois, elles peuvent remplir leurs missions « en français ou en néerlandais, selon le choix linguistique de la personne concernée ». Le délégué a fourni à ce sujet la précision suivante :

« Het ontworpen artikel 5, eerste lid, 10°, bepaalt aan welke federale bepalingen inzake taalgebruik de Brusselse R-MOB's moeten voldoen. De bepaling verwijst naar de geldende federale wetbepalingen, maar wijzigt ze niet. Het is evenwel belangrijk de bepalingen uitdrukkelijk op te nemen in de erkenningscriteria, zodat er ook adequaat kan opgetreden worden ingeval van een eventuele niet-naleving ».

Il ne revient pas au législateur régional bruxellois de déterminer dans quelle langue les SMR doivent s'adresser aux assurés bruxellois. Seul le législateur fédéral est habilité à adopter de telles dispositions, même si celles-ci ne font que reproduire ce qui découle déjà de la législation fédérale. La circonstance que cette condition n'est imposée qu'à titre de condition d'agrément ne change rien à cette constatation. Le segment de phrase « en français ou en néerlandais, selon le choix linguistique de la personne concernée », à l'article 5, alinéa 1er, 10°, de l'avant-projet, est non seulement superflu, il revient en outre à répéter une disposition relevant de la compétence du législateur fédéral et non du législateur régional bruxellois. Le segment de phrase concerné devra par conséquent être omis du texte de l'avant-projet. Éventuellement, l'exposé des motifs peut rappeler, par souci de clarté, le régime linguistique en question.

6.6.2. L'article 11, § 2, alinéas 3 et 4, de l'avant-projet porte sur la valeur probante de données obtenues auprès du Registre national des personnes physiques. Or, l'article 4, alinéa 3, de la loi du 8 août 1983 'organisant un registre national des personnes physiques' règle déjà la valeur probante des données enregistrées par le Registre national ¹¹.

Le pouvoir de régler la valeur probante de données peut être considéré, d'une manière générale, comme une matière qui relève de la compétence résiduelle de l'autorité

¹⁰ Voir par ex. l'avis C.E. 57.545/1 du 17 juin 2015 sur un projet devenu l'arrêté du Gouvernement flamand du 26 juin 2015 'houdende wijziging van het koninklijk besluit van 9 juni 1999 houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, naar aanleiding van het aflopen van de overgangperiode voor onderdanen van de Republiek Kroatië', observation 6.

¹¹ L'article 4, alinéa 3, de la loi du 8 août 1983 dispose notamment : « Les informations enregistrées et conservées par le Registre national en vertu de l'article 3, alinéas 1er et 2, font foi jusqu'à preuve du contraire ».

fédérale. Les communautés et les régions peuvent dans ce domaine édicter des règles spécifiques lorsque ces règles peuvent être considérées comme propres à une matière qui leur est attribuée, ce qui suppose un lien étroit avec celle-ci. Les législateurs communautaires et régionaux peuvent en effet estimer que l'élaboration de telles règles spécifiques est nécessaire pour pouvoir mener efficacement la politique qu'elles souhaitent en cette matière. Le cas échéant, ils peuvent s'écarter du droit commun (fédéral). Il est alors requis que le principe de proportionnalité soit respecté, ce qui implique qu'ils ne peuvent prendre des mesures tellement extrêmes qu'elles rendraient impossible ou exagérément difficile l'exercice efficace par l'autorité fédérale de sa politique en matière de valeur probante de données.

Il est recommandé d'expliquer dans l'exposé des motifs la nécessité d'adopter des dispositions spécifiques en matière de valeur probante.

6.6.3. L'article 17, § 2, alinéa 5, de l'avant-projet prévoit, dans le cadre du régime relatif à la subrogation par l'organisme assureur bruxellois au cas où ce dernier accorde des interventions, que l'organisme assureur bruxellois possède un droit propre de poursuite en remboursement des interventions accordées « contre le Fonds commun de garantie visé à l'article 49 de la loi du 9 juillet 1975 relative au contrôle des entreprises d'assurances ». Indépendamment de la constatation que la référence précitée à la loi du 9 juillet 1975 est obsolète¹², cette dernière implique qu'une obligation est ainsi imposée à un organe créé par l'autorité fédérale dans le cadre du droit de l'assurance, et que, ce faisant, une matière relevant de la compétence résiduelle de l'autorité fédérale est réglée.

Pour pouvoir inscrire une telle disposition dans un avant-projet d'ordonnance, il faudrait remplir les conditions d'application de l'article 10 de la loi spéciale du 8 août 1980 'de réformes institutionnelles'. Ces conditions impliquent qu'une telle réglementation puisse être considérée comme nécessaire à l'exercice des compétences de la communauté ou de la région, que la matière pour laquelle l'autorité fédérale est compétente se prête à un régime différencié et que l'incidence des dispositions concernées sur cette matière ne soit que marginale¹³. Mieux vaudrait inscrire une justification en ce sens dans l'exposé des motifs.

6.6.4. L'article 32 de l'avant-projet modifie une disposition du Code judiciaire qui règle la compétence du tribunal du travail. La modification en projet vise à rendre le tribunal du travail compétent pour les litiges relatifs aux obligations qui découlent de l'avant-projet. En outre, l'article 31 de l'avant-projet entend modifier l'article 1410, § 2, du Code judiciaire, afin que les sommes versées dans le cadre du régime en projet ne soient ni cessibles ni saisissables.

En principe, il appartient au législateur fédéral de définir la compétence des juridictions et de régler la procédure y afférente¹⁴. Les communautés et les régions peuvent

¹² La loi concernée du 9 juillet 1975 a été abrogée par l'article 757 de la loi du 13 mars 2016 'relative au statut et au contrôle des entreprises d'assurance ou de réassurance'.

¹³ Voir notamment C.C., 14 mai 2003, n° 58/2003, B.5.3 ; C.C., 1er octobre 2003, n° 126/2003, B.5.3 ; C.C., 26 novembre 2003, n° 154/2003, B.5.2 ; C.C., 17 décembre 2003, n° 171/2003, B.3.3 ; C.C., 29 juillet 2010, n° 91/2010, B.3.3.

¹⁴ Voir notamment C.C., 14 mai 2003, n° 58/2003, B.5.2 ; C.C., 1er octobre 2003, n° 126/2003, B.5.2 ; C.C., 17 décembre 2003, n° 171/2003, B.3.2 ; C.C., 26 novembre 2003, n° 154/2003, B.2.4 ; C.C., 28 octobre 2004, n° 168/2004, B.4.2 ; C.C., 19 mars 2008, n° 59/2008, B.5.3 et C.C., 29 juillet 2010, n° 91/2010, B.3.3.

empiéter sur ce domaine si les conditions d'application de l'article 10 de la loi spéciale du 8 août 1980 précitées sont remplies. Ici aussi, il est recommandé que l'exposé des motifs précise comment lesdites conditions d'application de l'article 10 de la loi spéciale du 8 août 1980 sont remplies.

6.7.1. Il se déduit de la connexité existant entre la définition de l'« assuré bruxellois », à l'article 2, 6°, de l'avant-projet, et l'article 3, § 2, de l'avant-projet que le critère de localisation choisi, du moins en ce qui concerne l'octroi d'interventions, est le domicile de la personne. En outre, l'article 16 de l'avant-projet se réfère au fait que l'assuré bruxellois « se trouve effectivement » [dans la Région bilingue de Bruxelles-Capitale], étant entendu que le Collège réuni peut prévoir des exceptions à ce sujet et que cette disposition fait également mention de la « réserve de la réglementation européenne et internationale ou des accords internationaux de sécurité sociale et des dispositions des accords de coopération en vigueur ».

6.7.2. Les communautés et la Commission communautaire commune doivent, lors du choix du critère de localisation, veiller à ce que les obligations de droit international et de droit européen de la Belgique soient respectées.

Il convient en particulier de tenir compte du droit à la libre circulation des personnes et à la liberté d'établissement (articles 45 et 49 du Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne), de sa mise en œuvre dans le règlement (CE) n° 883/2004 du Parlement européen et du Conseil du 29 avril 2004 'sur la coordination des systèmes de sécurité sociale', ainsi que de l'interprétation de ces dispositions dans la jurisprudence de la Cour de justice et de la Cour constitutionnelle ¹⁵.

Le règlement (CE) n° 883/2004 coordonne les législations nationales relatives à la sécurité sociale en vue de protéger les droits en matière de sécurité sociale des personnes qui se déplacent à l'intérieur de l'Union européenne. Le règlement a pour objet de coordonner les différents régimes de sécurité sociale des États membres de manière à permettre aux travailleurs salariés, travailleurs indépendants et prestataires de service qui se déplacent à l'intérieur de l'Union européenne de surmonter les obstacles qui peuvent résulter pour eux des règles nationales relatives à la sécurité sociale, afin de garantir à ces travailleurs l'exercice effectif du droit à la libre circulation consacré par le traité ¹⁶. Les dispositions du règlement (CE) n° 883/2004 désignent à cet égard le régime de sécurité sociale applicable pour éviter des conflits de législations, de sorte qu'il ne peut pas y avoir deux régimes différents de sécurité sociale applicables simultanément ou aucun régime applicable à la personne qui se déplace à l'intérieur de l'Union ¹⁷.

Le titre II du règlement (CE) n° 883/2004 fixe les règles déterminant l'État

¹⁵ Il faut au moins, dans la même mesure tenir compte de l'effet de ces principes à l'égard de citoyens de pays faisant partie de l'Espace économique européen et de la Confédération helvétique, prévu en conséquence de dispositions de l'Accord sur l'Espace économique européen ou de l'Accord entre la Communauté européenne et ses États membres, d'une part, et la Confédération suisse, d'autre part, et à l'égard de ressortissants turcs en vertu de l'Accord d'association avec la Turquie.

¹⁶ CJUE, 5 mars 1998, n° C-160/96, *Molenaar et Fath-Molenaar*, 14.

¹⁷ Voir par exemple CJUE, 12 juin 2012, C-611/10 et C-612/10, *Hudzinski et Wawrzyniak*, 41, et CJUE, 27 septembre 2012, C-137/11, *Partena*, 45.

membre dont la législation est applicable. Elles sont fondées sur l'application de la législation du pays d'emploi pour les personnes actives sur le plan économique et du pays de résidence pour les personnes inactives sur le plan économique.

Il ressort tant de l'article 2, 6°, de l'avant-projet que de l'exposé des motifs que l'on considère que les interventions réglées relèvent du champ d'application du règlement (CE) n° 883/2004.

6.7.3. Il s'ensuit que, si sur la base des règles d'assignation du règlement (CE) 883/2004, seul le régime de sécurité sociale d'un autre État membre de l'Union européenne (UE) ou de l'Espace économique européen (EEE) est d'application, le régime en projet ne peut trouver à s'appliquer¹⁸, même si la personne concernée a son domicile ou sa résidence dans la région bilingue de la Région de Bruxelles-Capitale.

6.7.4. Si, sur la base des règles d'assignation du règlement (CE) n° 883/2004, le régime de sécurité sociale de la Belgique doit être appliqué, le législateur régional bruxellois doit garantir que le régime élaboré est applicable sur la base de critères de localisation assurant que la situation concernée est réglée par une des entités compétentes.

Dès lors que la désignation précitée de la Belgique peut résulter de l'exécution d'un travail en Belgique, cela peut par exemple signifier que la COCOM doit ouvrir le droit aux interventions pour soins de santé aux personnes qui travaillent certes dans la Région bilingue de Bruxelles-Capitale mais habitent dans un autre État membre de l'UE ou de l'EEE.

En outre, il convient de tenir compte de la situation spécifique qui a fait l'objet de l'arrêt de la Cour de Justice de l'Union européenne du 1er avril 2008 en ce qui concerne l'assurance soins flamande et l'arrêt connexe n° 11/2009 de la Cour constitutionnelle¹⁹. En effet, dans l'arrêt du 1er avril 2008, la Cour de justice a qualifié les interventions dans le cadre de l'assurance soins de prestations qui ont « pour objet de compléter les prestations de l'assurance maladie et doivent, dès lors, être regardées comme des 'prestations de maladie' » (considérant 20). Par ailleurs, les arrêts concernent la portée du droit à la libre circulation des prestations de sécurité sociale (au sens du droit de l'Union européenne).

6.7.5. Les auteurs du projet partent manifestement du principe que l'avant-projet respecte les règles internationales et de droit européen. Les principes de droit international et de droit européen, qui viennent d'être rappelés, ne sont toutefois pas mentionnés explicitement dans l'avant-projet lors de la délimitation du champ d'application. Ainsi qu'il se déduit des articles 3, § 2, et 16 précités, les auteurs de l'avant-projet envisagent cependant de tenir compte des obligations internationales, alors que l'article 16 permet des dérogations au principe de résidence effective. À cet égard, le délégué a déclaré ce qui suit :

¹⁸ Voir les développements de la proposition de loi devenue la loi du 6 janvier 2014 'relative à la Sixième Réforme de l'État' : « Le critère de rattachement au territoire d'un État résultant des obligations internationales [...] s'imposera alors comme critère de rattachement à l'une ou l'autre communauté ou à la Commission communautaire commune dans les cas prévus par ces obligations internationales », *Doc. parl.*, Sénat, 2012-2013, n° 5-2232/1, p. 71.

¹⁹ CJUE, 1er avril 2008, C-212/06 et C.C., 21 janvier 2009, n° 11/2009. Voir à cet égard, l'avis C.E. 62.258/1 du 8 décembre 2017 sur un avant-projet de décret flamand 'tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid', *Doc. parl.*, Parl. fl, 2017-18, n° 1450/1, observation 11.3.

« Het samenwerkingsakkoord tussen de verschillende entiteiten betreffende de financiering van zorg bij gebruik van zorgvoorzieningen over de grenzen van de deelstaat, en het samenwerkingsakkoord betreffende de mobiliteitshulpmiddelen, bevatten de volgende regels:

SWA Zorg:

Art. 3. Het samenwerkingsakkoord geldt enkel voor personen die hun woonplaats hebben binnen België, en voor personen die rechten openen binnen de toepassing van de Europese en internationale regelgeving.

SWA Mobiliteitshulpmiddelen:

Art. 3. Dit samenwerkingsakkoord gaat enkel over personen die hun woonplaats hebben binnen België, en over personen die rechten openen binnen de toepassing van de Europese en internationale regelgeving.

Bij toepassing van het ontworpen artikel 3, § 2, vallen de personen die op grond van de plaats van tewerkstelling in Brussel aan de Belgisch sociale zekerheidsrecht zijn onderworpen (verordening 883/04), en die hun woonplaats in het buitenland hebben, of in een andere Belgische entiteit (en die gebruik gemaakt hebben van hun recht op vrij verkeer), onder het toepassingsgebied van de ordonnantie ».

6.7.6. Le procédé utilisé consistant, d'une part à s'appuyer uniquement sur des dispositions de droit international non spécifiées qui sont déjà applicables par elles-mêmes et, d'autre part, à laisser au Collège réuni ou à un accord de coopération le soin d'élaborer, le cas échéant, un régime pour les citoyens UE qui résident dans une autre région linguistique, mais sont occupés dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale, est cependant critiquable.

Les principes du droit européen et leurs effets doivent en effet être exprimés dans le texte de l'avant-projet d'ordonnance avec suffisamment de clarté et de certitude au regard de la sécurité juridique. L'avant-projet ne précise cependant en rien sur la base de quelles règles et moyennant quelles conditions, précisément des citoyens UE qui n'ont pas leur domicile dans la région bilingue et qui sont soumis au régime belge de sécurité sociale, peuvent prétendre aux interventions prévues par la réglementation de la COCOM.

Certes, il n'est pas exclu d'habiliter le Collège réuni à régler plus avant ces aspects, mais cet objectif spécifique (consistant à conformer le champ d'application aux dispositions de droit international et de droit européen) doit alors être exprimé explicitement dans le texte de l'habilitation.

On ne peut pas davantage exclure qu'un accord de coopération fixe les critères de rattachement qui permettent de déterminer quels ressortissants de l'UE relèvent du champ d'application du dispositif en projet et sous quelles conditions. Sauf si la formulation de l'accord de coopération est à ce point claire qu'il a une portée normative et est directement applicable, l'avant-projet devra être rédigé en ce sens que l'on peut en déduire d'une manière suffisamment certaine au regard de la sécurité juridique quels assurés bruxellois relèvent du champ d'application du régime des interventions réglé dans l'avant-projet.

7. La caisse auxiliaire bruxelloise, qui est créée par la COCOM ou qui se trouve sous son contrôle paraît être conçue comme un organisme public. Dans la mesure où l'intention serait de doter cet organisme de la personnalité juridique, il conviendrait de tenir compte de l'article 9,

alinéa 2, de la loi spéciale du 8 août 1980 qui consacre le principe de légalité concernant les personnes de droit public et qui s'applique également à la COCOM en vertu de l'article 63 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 'relative aux institutions bruxelloises'. Il résulte des dispositions législatives spéciales précitées que la création, la composition, la compétence, le fonctionnement et le contrôle doivent être réglés par ordonnance.

Force est de constater, qu'en ce qui concerne la caisse auxiliaire bruxelloise, l'avant-projet ne règle quasiment pas d'éléments de la composition, du fonctionnement et du contrôle. Invité à apporter des précisions à cet égard, le délégué a proposé de compléter l'article 9 de l'avant-projet par un alinéa déléguant au Collège réuni la compétence de fixer les modalités de fonctionnement de la caisse auxiliaire bruxelloise.

Pareille délégation ne répond toutefois pas à l'exigence selon laquelle, dans le cas où la caisse auxiliaire bruxelloise est dotée de la personnalité juridique, le texte même de l'avant-projet doit contenir suffisamment d'éléments en matière de composition, de fonctionnement et de contrôle de celle-ci. En d'autres termes, l'inscription d'une délégation générale, comme le propose le délégué, n'est pas suffisante pour se conformer au principe de légalité qui découle de l'article 9, alinéa 2, de la loi spéciale du 8 août 1980.

8.1. Les articles 11 à 13 de l'avant-projet comportent des dispositions relatives à la collecte et au traitement de données à caractère personnel auxquelles peut s'appliquer le droit à la protection de la vie privée.

Le droit au respect de la vie privée et familiale est, d'une manière générale, garanti par l'article 22 de la Constitution, l'article 8 de la Convention européenne 'de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales', l'article 17 du Pacte international 'relatif aux droits civils et politiques' et l'article 16 de la Convention internationale 'des droits de l'enfant'. Pour qu'une ingérence dans ce droit puisse être justifiée, il est notamment requis qu'elle soit nécessaire dans une société démocratique, ce qui implique que les moyens employés soient proportionnés au but visé.

Le traitement de données à caractère personnel fait également l'objet de réglementations spécifiques, à savoir la Convention européenne 'pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel', faite à Strasbourg le 28 janvier 1981, le règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 'relatif à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE (règlement général sur la protection des données)', et la loi du 30 juillet 2018 'relative à la protection des personnes physiques à l'égard des traitements de données à caractère personnel' ²⁰.

8.2. L'article 5, paragraphe 1, b), du règlement général sur la protection des données dispose que les données à caractère personnel doivent être collectées pour des finalités déterminées, explicites et légitimes et ne peuvent pas être traitées de manière incompatible avec ces finalités. Dès lors, les dispositions en projet mêmes doivent définir quelles données à

²⁰ Selon l'article 2 de cette loi, le règlement s'applique également au traitement de données à caractère personnel visées aux articles 2.2.a) et 2.2.b) du règlement.

caractère personnel peuvent être traitées et quelles sont les finalités de la collecte et du traitement de ces dernières. Au regard de cette définition, il convient de vérifier si la collecte des données à caractère personnel est pertinente et non excessive en l'espèce (article 5, paragraphe 1, c) du règlement), en d'autres termes s'il est satisfait à l'exigence de proportionnalité.

L'article 6 du règlement général sur le traitement des données fixe les cas dans lesquels le traitement des données à caractère personnel est licite. Les articles 9 et 10 du règlement déterminent les cas dans lesquels le traitement des données à caractère personnel, parmi lesquelles des données concernant la santé, est autorisé.

8.3. Eu égard au principe de légalité consacré par l'article 22 de la Constitution et afin de se conformer à l'article 6, paragraphe 3, du règlement général sur la protection des données, la nature des données à caractère personnel et la finalité du traitement doivent être réglées par acte législatif.

L'article 12, § 2, de l'avant-projet définit l'objectif du traitement, à savoir l'exécution des missions des organismes assureurs bruxellois. Il est ainsi satisfait à la condition selon laquelle l'objectif du traitement doit être réglé par un acte législatif.

L'article 12 de l'avant-projet ne précise toutefois pas le type de données pouvant faire l'objet d'un traitement. L'article 13, alinéa 2, de l'avant-projet mentionne à quoi peuvent « notamment » avoir trait les données échangées. Si, à cet égard, aucune délégation expresse n'est donnée au Collège réuni ou à un autre organe exécutif pour déterminer d'autres données, le mot « notamment » paraît ne pas exclure qu'un organe public autre que le législateur régional bruxellois puisse arrêter des données complémentaires susceptibles de faire l'objet d'un traitement.

Les articles 12 et 13 de l'avant-projet ne permettent pas de déduire d'une manière suffisamment précise et circonscrite quelles données peuvent faire l'objet d'un traitement en application de la réglementation en projet²¹. Cette constatation est d'autant plus pertinente que, eu égard aux missions des organismes assureurs bruxellois, la réglementation en projet concernera sans doute aussi des données au sens de l'article 9, paragraphe 1, du règlement général sur la protection des données, dont le traitement est en principe interdit, comme c'est le cas pour les données concernant la santé, et pour lesquelles il s'impose d'autant plus d'indiquer clairement qu'elles peuvent être traitées.

Il résulte de ce qui précède que les auteurs de l'avant-projet doivent préciser d'une manière plus circonstanciée quelles données à caractère personnel peuvent être traitées.

9. Certaines dispositions de l'avant-projet rendent applicables des dispositions législatives fédérales. Tel est par exemple le cas de l'article 14 de l'avant-projet, qui rend applicable par analogie l'article 43^{quater} de la loi du 6 août 1990 'relative aux mutualités et aux unions nationales de mutualités', ou de l'article 25 de l'avant-projet, qui dispose que les agents

²¹ Eu égard notamment au type de données qui pourrait faire l'objet d'un traitement, le fait de prévoir que ces données sont « nécessaires » (articles 12, § 2, et 13, alinéa 2, de l'avant-projet) ne peut rien enlever à cette constatation.

chargés du contrôle prêtent le serment « visé à l'article 52 du Code pénal social », que ces agents disposent des compétences « mentionnées aux articles 23 à 42 du Code pénal social » et que les infractions « sont recherchées, constatées et sanctionnées conformément au Code pénal social ».

Pour que la référence à une norme fédérale s'inscrive dans la compétence de la COCOM, cette référence doit être interprétée en ce sens qu'elle vise la disposition dans la version telle que cette disposition est en vigueur au moment de l'approbation de l'ordonnance en projet. Ainsi, des modifications ultérieures de ces normes fédérales ne pourront donc pas avoir d'incidence sur la référence en projet. En effet, la portée de la référence ne peut pas dépendre de mesures prises par une autre autorité, en l'occurrence l'autorité fédérale.

Une telle référence à une disposition légale existant à un moment donné peut toutefois donner lieu à des difficultés, précisément si le législateur fédéral devait modifier, remplacer ou abroger cette disposition par la suite. Mieux vaut éviter l'insécurité juridique qui en résulte. Il est préférable de mentionner explicitement le contenu desdites dispositions dans l'avant-projet même. Évidemment, rien n'empêche le législateur régional bruxellois de s'inspirer à cet égard de ce que prévoient (actuellement) les dispositions fédérales.

En ce qui concerne plus spécifiquement la référence au Code pénal social pour la recherche, la constatation et la sanction des infractions, il faut en outre constater que l'on aperçoit mal quelles dispositions du Code pénal social doivent être réputées s'appliquer précisément. Pour la définition des infractions et la sanction, le livre 2 du Code pénal social prévoit en effet des sanctions spécifiques qui ne correspondent pas immédiatement aux infractions prévues par l'avant-projet. Le livre Ier du Code pénal social comporte en outre des dispositions relatives au ministère public à propos desquelles on peut se demander si la COCOM est bien compétente pour les rendre applicables par analogie.

Interrogé sur le point de savoir quelles dispositions sont visées et si, le cas échéant, un problème de compétence peut surgir, le délégué a déclaré ce qui suit :

« De GGC kan, in de aangelegenheden waarvoor ze bevoegd is, bij ordonnantie de niet-naleving van de bepalingen strafbaar stellen, en de straffen daarop bepalen (Artikel 11 BWHI en artikel 63 BWBI).

In de ontworpen bepaling wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door te verwijzen naar het Sociaal Strafwetboek, dat reeds een aantal relevante inbreuken en strafbepalingen bevat. We denken meer in het bijzonder aan de artikelen 208 tot en met 210, en 213 tot en met 215 van het SSW.

Wat de rol van het openbaar ministerie betreft, achten we de GGC bevoegd op basis van de impliciete bevoegdheden (artikel 10 BWHI) ».

Eu égard notamment au principe de légalité en matière pénale, il est recommandé d'indiquer plus précisément dans l'avant-projet quelles dispositions du Code pénal social seront applicables ou d'élaborer soi-même de telles dispositions. En ce qui concerne les tâches du ministère public, il serait opportun que l'exposé des motifs justifie pourquoi les auteurs de l'avant-projet sont d'avis qu'il est satisfait aux conditions déjà mentionnées dans le présent avis en ce qui concerne l'application de l'article 10 de la loi spéciale du 8 août 1980.

EXAMEN DU TEXTEIntitulé

10. Tel qu'il est rédigé, l'intitulé de l'avant-projet pourrait être interprété en ce sens qu'il vise également ou exclusivement des organismes assureurs dans un contexte économique et financier, ce qui n'est pas le cas. Pour que l'intitulé soit plus explicite sur ce point, on pourrait envisager d'écrire :

« Avant-projet d'ordonnance relative aux organismes assureurs bruxellois dans le domaine des soins de santé et des soins aux personnes handicapées ».

Article 5

11. L'article 5, alinéa 1er, 1°, de l'avant-projet dispose qu'une SMR doit avoir été créée « par une union nationale de mutualités, ou par toutes mutualités qui font partie d'une même union nationale ». Reste à savoir comment cette disposition s'articule avec l'article 43bis, § 1er, de la loi du 6 août 1990, précitée, qui dispose :

« Les mutualités qui font partie d'une même union nationale peuvent organiser ensemble ou grouper certains services visés à l'article 3, alinéa 1er, b) et c), de la présente loi et à l'article 67, alinéa 5, de la loi du 26 avril 2010 portant des dispositions diverses en matière de l'organisation de l'assurance maladie complémentaire (I), dans une nouvelle entité à créer sous la forme d'une société mutualiste et ceci, sans préjudice de l'article 3, alinéa 4 ».

Il se déduit de l'article 43bis, § 1er, de la loi du 6 août 1990 qu'une société mutualiste ne peut être créée que par des mutualités. Invité à fournir des précisions à ce sujet, le délégué a déclaré ce qui suit :

« In het ontworpen artikel 5, eerste lid, 1° anticiperen we op de toekomstige federale wetgeving, die zal toelaten dat landsbonden van ziekenfondsen een regionale maatschappij van onderlinge bijstand oprichten. Aangezien er staat 'of door alle ziekenfondsen', kan deze bepaling ook in de huidige stand van de federale wetgeving worden toegepast ».

Il ne revient pas au législateur régional bruxellois d'anticiper sur une législation fédérale future éventuelle. Si la réglementation en projet entre en vigueur avant la modification fédérale visée par le délégué, la disposition en projet ne peut pas permettre que des sociétés mutualistes puissent déjà être créées par les unions nationales elles-mêmes. En juger autrement risquerait d'ailleurs d'aller à l'encontre des règles répartitrices de compétences.

12. On n'aperçoit pas clairement si, à l'article 5, alinéa 1er, 3°, de l'avant-projet, il faut entendre par « membres des mutualités ... qui relèvent du champ d'application de la présente ordonnance », tous les membres de ces mutualités qui habitent dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale, et donc tous les assurés bruxellois au sens de l'article 2, 6°, de l'avant-projet. Dans la définition du champ d'application figurant à l'article 3, § 2, de l'avant-projet, il est en effet uniquement fait mention des « assurés bruxellois ».

Sur ce point, le délégué a déclaré ce qui suit :

« Aangezien krachtens het ontworpen artikel 3, § 2, en de samenwerkingsakkoorden ‘zorg’ en ‘mobiliteitshulpmiddelen’, eens ze in werking zullen getreden zijn, ook personen die niet onder de definitie van ‘Brusselse verzekerde’ (artikel 2, 6°) vallen, tot het toepassingsgebied van de ordonnantie moeten gerekend worden, is hier niet gekozen voor de verwijzing naar het begrip ‘Brusselse verzekerde’, maar wel voor de algemene formule ‘alle leden (...) die tot het toepassingsgebied van deze ordonnantie behoren’.

Zo bevat het Samenwerkingsakkoord ‘zorg’ onder meer een overgangsbepaling, die zegt:

Art. 6. §1. In een overgangsfase kennen de deeltentiteiten aan alle personen met een zorgbehoefte met woonplaats in een bepaalde deeltentiteit maar die verblijven in of gebruik maken van een voorziening die door een andere deeltentiteit erkend is, dezelfde rechten toe, ongeacht hun woonplaats of, voor personen vermeld in artikel 5, § 2, ongeacht hun exploitatiezetel van tewerkstelling ».

On peut se demander s’il ne serait pas préférable que les auteurs de l’avant-projet expriment l’objectif évoqué par le délégué, d’une manière juridiquement plus sûre et plus claire, dans le texte de la disposition en projet plutôt que par une simple référence au « champ d’application » de la réglementation en projet.

Article 10

13. L’article 10, § 2, de l’avant-projet vise la reconnaissance et l’agrément d’« autres » avantages et services. Tel que le paragraphe concerné est rédigé, il semble devoir s’en déduire que le seul effet d’une telle reconnaissance ou d’un tel agrément se situe sur le plan de la possibilité de subvention qui est visée à l’article 10, § 2, alinéa 2, de l’avant-projet. La question se pose de savoir si tel est en effet l’objectif ou si des effets plus étendus doivent être attachés à la reconnaissance ou à l’agrément, comme sur le plan de la possibilité de dispenser de tels avantages ou services. Le texte de l’avant-projet n’est pas clair sur ce point et sa portée devrait, à tout le moins dans l’exposé des motifs, être indiquée d’une manière plus explicite.

Article 12

14. L’article 12, § 1er, 2°, de l’avant-projet doit viser la loi du 30 juillet 2018 ‘relative à la protection des personnes physiques à l’égard des traitements de données à caractère personnel’ au lieu de la loi du 8 décembre 1992 ‘relative à la protection de la vie privée à l’égard des traitements de données à caractère personnel’, qui a été abrogée par l’article 280 de la première loi citée.

Article 17

15. Pour assurer l'uniformité rédactionnelle avec d'autres dispositions de l'avant-projet, on remplacera dans le texte néerlandais de l'article 17, § 2, alinéa 1er, chaque fois le mot « begunstigde » par le mot « rechthebbende ».

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Greet VERBERCKMOES

Marnix VAN DAMME